

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Diplomová práce

Bc. Petr Michálek

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu

Jindřichův Hradec

Diplomová práce

Bc. Petr Michálek

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra managementu podnikatelské sféry

Oceňování aktiv ve společnosti SONING Praha –
centrum akustických služeb, a. s., analýza vlivu
oceňovacích metod na vypovídací schopnost údajů
v účetních výkazech

Vypracoval:

Bc. Petr Michálek

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Alena Zmrhalová, Ph.D.

Jindřichův Hradec, duben 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
Oceňování aktiv ve společnosti SONING Praha – centrum akustických služeb, a. s.
jsem vypracoval samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Jindřichův Hradec, duben 2007

---

podpis studenta

Anotace

Tato diplomová práce ve své teoretické části uvádí přehled o regulaci oceňování, způsobech oceňování aktiv podle platné legislativy v ČR, možnostech oceňování zásob vlastní výroby. V praktické části je provedena analýza současného stavu oceňování v konkrétním podniku. Cílem práce je navrhnout pro podnik takové změny v oceňování, které přispějí k lepší vypovídací schopnosti účetních výkazů.

duben 2007

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci bych chtěl poděkovat Ing. Aleně Zmrhalové, Ph.D. z Vysoké školy ekonomické a paní Pavlíně Kadlecové z akciové společnosti Soning za ochotu při poskytování pro mne potřebných materiálů a informací.

Úvod	1
1 Obecné možnosti oceňování aktiv	3
1.1 Význam oceňování ve finančním účetnictví	3
1.2 Regulace oceňování v účetnictví	4
1.2.1 Zásady oceňování podle IAS/IFRS	5
1.2.2 Zásady oceňování podle direktiv Evropské unie	6
1.2.3 Zásady oceňování v ČR	8
1.3 Oceňování dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku.....	13
1.4 Oceňování dlouhodobého finančního majetku	15
1.5 Oceňování zásob	17
1.6 Oceňování pohledávek	29
1.7 Oceňování krátkodobého finančního majetku	30
2 Oceňování zásob vlastní výroby – kalkulace.....	32
2.1 Členění kalkulací	33
2.2 Metody kalkulace	35
2.2.1 Kalkulace úplných nákladů	36
2.2.2 Kalkulace neúplných nákladů.....	37
3 Oceňování podle IAS/IFRS.....	41
3.1 Historický vývoj	41
3.2 Oceňování majetku podle IAS/IFRS v současné době.....	42
4 Představení firmy Soning, a. s.	46
4.1 Ekonomické výsledky společnosti.....	48
5 Oceňování aktiv v Soning a. s.	50
5.1 Dlouhodobý nehmotný majetek	50
5.2 Dlouhodobý hmotný majetek	54
5.3 Dlouhodobý finanční majetek	58
5.4 Pohledávky	60
5.5 Krátkodobý finanční majetek	62
6 Analýza oceňování zásob	Error! Bookmark not defined.
6.1 Zásoby v Soning a. s.....	Error! Bookmark not defined.
6.2 Oceňování v okamžiku uskutečnění účetního případu	Error! Bookmark not defined.
6.2.1 Oceňování zásob pořízených nákupem	Error! Bookmark not defined.
6.2.2 Oceňování zásob vlastní výroby.....	Error! Bookmark not defined.

6.3	Oceňování zásob k datu účetní závěrky	Error! Bookmark not defined.
7	Změna oceňovací metody zásob vlastní výroby v divizi Kovo	Error! Bookmark not defined.
7.1	Výchozí stav oceňování.....	Error! Bookmark not defined.
7.2	Sestavení kalkulačního vzorce.....	Error! Bookmark not defined.
7.2.1	Položky kalkulačního vzorce.....	Error! Bookmark not defined.
8	Aplikace oceňovací metody na konkrétní zakázku	Error! Bookmark not defined.
9	Vliv oceňovacích metod na vypovídací schopnost účetních výkazů ..	Error! Bookmark not defined.
Závěr	.....	63

Úvod

Oceňování představuje zásadní problém každého finančního účetnictví a to především proto, že na použitém způsobu ocenění závisí obsah a vypovídací schopnost prakticky všech základních finančních veličin zjišťovaných v účetnictví. Na základě těchto veličin dochází k různým propočtům ukazatelů charakterizujících finanční situaci podniku a jeho výdělkovou schopnost. Na použitém způsobu ocenění je tak výrazně závislá i finanční analýza podniku a z ní vyvozované závěry.

Protože je část problematiky oceňování českou legislativou poměrně striktně, ale rozsáhle vymezena, bude cílem práce zjistit, jakou měrou jsou tyto zásady v konkrétním výrobním podniku respektovány. V případě zjištění nesrovnalostí bude práce obsahovat možnosti jejich nápravy tak, aby se zvýšila vypovídací schopnost účetních výkazů.

V části oceňování vlastní výroby, která je právními předpisy pouze okrajově vymezena, bude cílem navrhnout takový postup zjišťování výrobních nákladů, který bude tyto náklady přesněji sledovat a tím dojde ke zpřesnění oceňování zásob vlastní výroby, což bude mít pozitivní vliv na vypovídací schopnost účetních výkazů.

Práce ve své teoretické části udává přehled o regulaci oceňování a dále uvádí způsoby oceňování jednotlivých druhů aktiv podle platné legislativy v České republice. Metody používané k oceňování aktiv a v jakých případech je jejich aplikace možná. Část je věnována problematice oceňování vlastní výroby a to především zjištění nákladů již vyrobených zásob. Kalkulace, které usnadňují sledování nákladů vlastní výroby a to především výsledné, které jsou podkladem pro ocenění vlastní výroby, budou předcházet části věnované problematice oceňování podle mezinárodních účetních standardů. Tato problematika teoretickou část uzavírá. Teoretická část podává celkový, nikoliv však vyčerpávající přehled o problematice oceňování a slouží tak jako základ pro řešení problémů v praktické části.

V praktické části bude nejprve provedena analýza současného stavu oceňování ve vybraném podniku a to u jednotlivých druhů aktiv. Větší pozornost bude věnována zásobám a především zásobám vlastní výroby. Na základě poznatků z teoretické části bude navržena úprava případných nesrovnalostí tak, aby podnik postupoval podle platných právních norem a aby vypovídací schopnost účetních výkazů byla vyšší než v současnosti.

Analýza současného stavu bude provedena i v případě zjišťování nákladů výroby a následovat bude návrh přesnějšího postupu stanovování výrobních nákladů, které bude podkladem pro oceňování zásob vlastní výroby. Navrhované řešení bude v závěru praktické části aplikováno na konkrétním příkladu a bude provedeno hodnocení vlivu tohoto řešení na vypovídací schopnost účetních výkazů.

V rámci možností daných rozsahem a hloubkou práce je obecným cílem ukázat problematiku oceňování v konkrétním podniku a naznačit možnosti řešení této problematiky. Dále bych rád poukázal na nutnost individuálního přístupu k problematice a na základě znalostí konkrétního prostředí, ve kterém má být problematika řešena. V praktické části není cílem navrhnout nejlepší a vždy fungující řešení z hlediska teoretického základu. Cílem je navrhnout řešení, které lze zavést bez větších změn současného systému v konkrétním podniku.

1 Obecné možnosti oceňování aktiv

Problematika oceňování v účetnictví je v podstatě vyvolána existencí několika možností jak aktiva a dluhy oceňovat. V současné době se můžeme setkat nejen s tradičním způsobem oceňování pořizovací cenou, ale i s některými z typů cen běžných, aktuálních, jako jsou ceny reprodukční anebo ceny prodejní. Pořizovací ceny pak můžeme používat ve více obměnách včetně vedlejších pořizovacích nákladů anebo bez nich jako tzv. ceny pořízení, u aktivovaných výkonů prováděných ve vlastní režii jde o vlastní náklady. Dále se používají i další způsoby oceňování, jako jsou ceny nominální, současné, hodnoty čistých peněžních toků vyvolaných danou položkou v budoucnosti. Používané oceňovací způsoby pak rozdělujeme na způsoby oceňování při běžném účtování daných položek aktiv oproti jejich ocenění v účetní závěrce, zejména v souvislosti s uplatňováním zásady opatrnosti.

1.1 Význam oceňování ve finančním účetnictví

Již víme, že při ocenění jednotlivých druhů aktiv lze použít několika způsobů. Role oceňování je v účetnictví velice důležitá. Právě na zvolené metodě oceňování také závisí jak objektivní budou informace zveřejňované v účetních výkazech. Odlišná úroveň jednotlivých druhů cen použitých v účetnictví pro ocenění aktiv a dluhů, zvláště pak někdy i podstatný rozdíl mezi cenami pořizovacími a cenami současnými pro stejné položky aktiv, má za následek i různou výši všech základních finančních veličin, které v účetnictví zjišťujeme. Tyto veličiny pak sledujeme v účetních výkazech.

Způsob oceňování tedy ovlivňuje:

- celkovou částku aktiv, které podnik vykáže ve své rozvaze,
- celkovou částku dluhů účetní jednotky,
- výši v rozvaze vykázaného vlastního jmění i čistých aktiv, zjišťovaných jako rozdíl mezi celkovými aktivy a dluhy účetní jednotky,
- výši nákladů uvedených ve výkazu zisků a ztrát, která je závislá na výši ocenění použitého při oceňování aktiv (např. odpisy),

- v návaznosti na předchozí bod i výši vykázaného hospodářského výsledku za příslušné účetní období, zjišťovaného jako rozdíl mezi náklady a výnosy daného období,
- výši základu u daně z příjmů vzhledem k tomu, že zisk vykázaný v účetnictví je výchozím krokem pro zjištění základu této daně,
- výši peněžních toků zjišťovaných ve výkazu peněžních toků na základě výkazu zisků a ztrát a příslušných rozvah, popř. podrobnějších údajů z účtů hlavních knih.¹

Oceňování však představuje složitý, koncepční, a jak ukazují praktické zkušenosti i chronický problém každého účetnictví. V podmínkách tržního hospodářství působí na tuto problematiku následující faktory:

- za prvé skutečnost, že tržní ceny majetku podniku se v důsledku vývoje nabídky a poptávky na příslušných trzích běžně mění, v některých případech, např. u obchodovatelných cenných papírů, velmi často, třeba i denně,
- za druhé se běžně mění, v některých obdobích i velmi významně, kupní síla peněžní jednotky v účetnictví používané.

1.2 Regulace oceňování v účetnictví

Zásadní význam oceňování aktiv a dluhů v účetnictví a jeho mnohostranný vliv na jím poskytované informace nezbytně vyžaduje jeho poměrně přísnou regulaci. Oceňování v účetnictví nelze ponechat v pravomoci jednotlivých účetních jednotek, protože by to vedlo k záměrnému, účelovému ovlivňování vykazovaných informací podle představ a záměrů vedení účetních jednotek. Zároveň však platí, že orgány regulací oceňování pověřené jej nemohou upravovat ve všech podrobnostech.²

Co do rozsahu se regulace oceňování v účetnictví děje jednak celosvětově jako výraz stále se rozšiřující globalizace účetnictví, dále i na úrovni jednotlivých regionálních

¹ FIREŠ, B. a ZELENKA, V. Oceňování aktiv a dluhů v účetnictví. 2. rozšířené vydání. Praha: Management Press, 1997 ISBN 80-85943-24-7 str. 17

² KOVANICOVÁ, D. Jak porozumět světovým, evropským, českým účetním výkazům. Praha: Polygon, 2004 ISBN 80-7273-095-9 str. 28

ekonomických seskupení (např. v rámci zemí EU) a posléze i na úrovních národních účetních systémů uplatňovaných v jednotlivých zemích.

1.2.1 Zásady oceňování podle IAS/IFRS

Jednou z možností jak lze regulovat účetní postupy a oceňování nevyjímaje dnes představují mezinárodní účetní standardy tzv. IAS/IFRS v současné době též známy pod zkratkou IFRS. Problematika oceňování podle mezinárodních účetních standardů (IAS/IFRS) je značně složitá a proto se k ní podrobněji vrátím v samostatné kapitole této práce pojednávající o možnostech oceňování podle mezinárodních účetních standardů. Ve zkratce je možné mezinárodní účetní standardy chápat jako důležitou složku při harmonizaci účetnictví v různých zemích světa. Vedle IAS/IFRS se harmonizací účetnictví zabývají i americké standardy US GAAP. V současné době již ve většině bodů jsou standardy podle US GAAP a IAS/IFRS velmi podobné, ale menší rozdíly stále existují. Dále je nutno podotknout, že v současné době v ČR mají povinnost sestavovat účetní závěrku podle IAS/IFRS pouze ty účetní jednotky, jejichž akcie jsou obchodovány na evropských trzích cenných papírů.

V koncepčním rámci IAS/IFRS jsou uvedeny tyto oceňovací základny:³

1. **Historická cena** – aktiva podniku se podle ní oceňují v peněžních částkách, které byly na jejich získání vynaloženy v době pořízení. Tato oceňovací základna je v současné době základním způsobem oceňování aktiv ve finančním účetnictví a ve zveřejňovaných účetních výkazech. V tomto pojetí je též obvykle zakotvena v příslušných předpisech pro oceňování. Vychází v zásadě z toho, že hospodářské operace, které jsou v souborné podobě uváděny v účetních výkazech, se již uskutečnily, jejich finanční důsledky jsou v době vzniku objektivně měřitelné a dostatečně průkazné. Ze stejného pojetí vycházejí i předpisy daňové.
2. **Běžná reprodukční cena** – její použití znamená, že aktiva podniku se oceňují v peněžních částkách, jež by bylo nutno vynaložit v případě, že by stejná (či obdobná) položka aktiv byla pořízena v současnosti (např. ke dni sestavení

---

³ Mezinárodní standardy výkaznictví (IFRS): včetně Mezinárodních účetních standardů (IAS) a Interpretací k 1. lednu 2006: dodatek k IFRS 2005 – změny roku 2006, Praha: Svaz účetních, 2006 ISBN 80-239-7171-9

rozvahy, kdy se o ní účtuje). Odstraňuje tak základní nedostatek historických cen, neboť vychází ze současných tržních podmínek.

3. **Běžná realizační (vyřazovací) cena** – při ní jsou aktiva podniku oceňována v peněžních částkách, které by bylo možno v současnosti získat jejich řádným prodejem, resp. prodejem za normálních, standardních podmínek. Vyjadřuje tedy výši peněžních prostředků, kterou by bylo možno získat prodejem dané položky aktiv v současné době, po odečtení přímých nákladů spojených s jejím prodejem, a která by byla k dispozici pro její investování do jiné, třeba výnosnější položky aktiv.
4. **Současná hodnota** – podle této základny jsou aktiva podniku oceňována a vykazována ve výši současné hodnoty budoucích peněžních toků (příjmů a výdajů), resp. pozitivního rozdílu mezi nimi (čistý peněžní tok), které daná položka aktiv, za předpokladu normálních podmínek v činnosti podniku, v budoucnu vyvolá. Teoreticky jde o nejvhodnější oceňovací základnu pro oceňování aktiv, neboť je v souladu se základním definičním znakem každého aktiva, tj. že znamená pro podnik budoucí ekonomický přínos, který se ve své konečné podobě projevuje přírůstkem peněz či jejich ekvivalentu.

1.2.2 Zásady oceňování podle direktiv Evropské unie⁴

Kromě mezinárodních účetních standardů upravuje problematiku oceňování aktiv a dluhů v ročních účetních výkazech 4. direktiva Evropské unie. V souladu s jejím zněním by položky vykázané v ročních výkazech měly být oceněny podle těchto základních zásad:

1. při oceňování je nutno vycházet z předpokladu, že podnik bude svou činnost provozovat z hlediska času nepřetržitě, nikoliv tedy, že ji ukončí v určité době v budoucnu,
2. použité metody oceňování je nutno uplatňovat tak, aby byla dodržena konzistence mezi jednotlivými účetními obdobími,
3. při oceňování (v účetní závěrce) je nutno uplatňovat zásadu opatrnosti, zejména:

- vykazovat k rozvahovému dni jen skutečně dosažené zisky,

---

⁴ FIREŠ, B. a ZELENKA, V. Oceňování aktiv a dluhů v účetnictví. 2. rozšířené vydání. Praha: Management Press, 1997 ISBN 80-85943-24-7 str. 27

- je nutno brát v úvahu všechny reálně předvídatelné dluhy a ztráty vzniklé v průběhu roku, popř. i v roce předchozím, účetní jednotce známé k rozvahovému dni, včetně dluhů a ztrát mezi rozvahovým dnem a datem sestavení účetních výkazů, včetně tzv. podmíněných dluhů a ztrát,
  - v úvahu je třeba vzít všechny odpisy bez ohledu na to, zda se za příslušný rok vykáže zisk nebo ztráta
4. je třeba vykázat všechny výnosy a náklady týkající se daného období, bez ohledu na období, kdy se uskuteční příslušný příjem či platba
  5. položky aktiv a dluhů musí být oceněny samostatně,
  6. počáteční rozvaha každého účetního roku musí souhlasit s konečnou rozvahou za předchozí účetní rok.

Odchytky od uvedených obecných zásad oceňování lze podle znění direktivy povolit jen ve výjimečných případech. Při tom je každou výjimku třeba uvést v příloze k účetním výkazům, spolu s důvody a jejím vlivem na aktiva, dluhy, finanční situaci a hospodářský výsledek.

Konkrétní postup při oceňování položek výkazů je podrobně rozveden v samostatných odstavcích uvedené direktivy a je založen na principu oceňování v historických (pořizovacích) cenách a vlastních nákladech (u výkonů prováděných ve vlastní režii). Velmi důležité ustanovení direktivy uvádí, že si členské státy Evropské unie mohou vyhradit právo odchýlit se od principu oceňování v historických cenách, a to pro všechny podniky, na něž se direktiva vztahuje, či pro některé skupiny podniků, a

- oceňovat podle principu reprodukční ceny u hmotných fixních aktiv, které mají omezenou dobu životnosti a dále u zásob,
- používat i jiné metody ocenění, než je reprodukční cena, které berou v úvahu vliv inflace u položek ve výkazech uvedených, včetně základního kapitálu a rezervních fondů,
- umožnit přeocnění hmotných fixních aktiv a finančních investic.

Zároveň je však doplněno ustanovení, že pokud národní úpravy umožní uplatnit při oceňování některý z uvedených tří postupů, musí je jasně co do obsahu definovat a stanovit

zásady pro jejich používání; zejména se vyžaduje v příloze k účetním výkazům (rozvaze a výkaz zisků a ztrát) uvést, která z uvedených metod ocenění byla použita a u kterých položek, včetně uvedení postupu při výpočtu příslušného zůstatku.

Direktiva věnuje velkou pozornost oceňovacím rozdílům, k nimž dochází mezi obecně požadovaným principem oceňování v historických cenách a popř. vlastních nákladech a v účetních výkazech skutečně použitým způsobem ocenění jednotlivých položek, které direktiva či příslušná národní úprava v souladu s direktivou umožňují. Proto se konkrétně upravují i tvorba a čerpání rezervního fondu z přecenění a stanoví jasná pravidla, jak postupovat při výpočtu a jak zajistit průkaznost oceňování a v neposlední řadě umožnit i řádné ověření účetní závěrky.

Tato 4. direktiva EU vymezuje základní body, jak by mělo být oceňování aktiv upraveno v jednotlivých státech Evropské unie. V některých otázkách a to platí i o oceňování je dána členskými státy značná volnost k výběru různých metod. Z toho vyplývá i rozdílnost v problematice oceňování v případě jednotlivých členských států EU.

1.2.3 Zásady oceňování v ČR

V právním systému České republiky se úpravou účetnictví jako takového zabývá zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, který v jedné z jeho částí, a to konkrétně 4. části, vymezuje problematiku oceňování v účetnictví. V této kapitole tak budou vyjmenovány základní zásady pro oceňování v České republice podle § 24-28 tohoto zákona.

Pro účely oceňování je nutno rozlišovat důsledně dvě situace. Účetní jednotky oceňují majetek a závazky⁵:

- ke dni, popř. k okamžiku uskutečnění účetního případu; tímto se rozumí nabytí majetku a přírůstek závazků nebo úbytek majetku a závazků např. při prodeji aktiv či při splacení závazku v průběhu účetního období,
- k rozvahovému dni, popř. ke konci rozvahového dne reálnou hodnotou, přičemž toto přecenění se týká pouze vybraných druhů aktiv a závazků; toto přecenění vybraných aktiv

---

⁵ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1.1.2006, Olomouc: ANAG, 2006, ISBN 80-7263-313-9 str. 15

na reálnou hodnotu se zaznamenává do účetních knih a rozdíly mezi oceněním k okamžiku uskutečnění účetního případu a k rozvahovému dni se vypořádají podle příslušných ustanovení vyhlášky nebo účetních standardů buď výsledkově, nebo rozvahově.

Ocenění v okamžiku uskutečnění účetního případu

Zákon o účetnictví vymezuje tyto ceny a způsoby oceňování:⁶

1. **Pořizovací cena** – cena, za kterou byl majetek pořízen, a náklady s jeho pořízením související;
2. **Vlastní náklady** – cena stanovená na úrovni přímých nákladů vynaložených na výrobu nebo jinou činnost a nepřímých nákladů, které se vztahují k výrobě nebo jiné činnosti
3. **Reprodukční pořizovací cena** – cena, za kterou by byl majetek pořízen v době kdy se o něm účtuje.

Jednotlivé složky majetku se v okamžiku pořízení nebo jejich prodeje či postoupení oceňují následujícím způsobem⁷:

- a) hmotný majetek kromě zásob, s výjimkou hmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami,
- b) hmotný majetek kromě zásob vytvořený vlastní činností vlastními náklady,
- c) zásoby, s výjimkou zásob vytvořených vlastní činností pořizovacími cenami,
- d) zásoby vytvořené vlastní činností vlastními náklady,
- e) peněžní prostředky a ceniny jejich jmenovitými hodnotami,
- f) podíly, cenné papíry a deriváty pořizovacími cenami,
- g) pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou; při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou; závazky jmenovitou hodnotou,
- h) nehmotný majetek kromě pohledávek, s výjimkou nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami,
- i) nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastní činností vlastními náklady,

⁶ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 25 odst. 4

⁷ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 25 odst. 1

- j) příchovky zvířít vlastními náklady,
- k) majetek v případech bezúplatného nabytí, s výjimkou majetku uvedeného pod písmenem,
- e) anebo majetek v případech, kdy vlastní náklady na jeho vytvoření vlastní činností nelze zjistit, reprodukční pořizovací cenou.

Oceňování majetku a závazků v cizí měně

Účetnictví musí být vedeno v české měně. To je základní požadavek zákona o účetnictví. Při pořízení veškerých aktiv a při vzniku závazků v cizí měně se tato cizí měna musí přepočítat na české koruny kursem devizového trhu vyhlášeným ČNB. Účetní jednotky mají možnost prostřednictvím své vnitřní směrnice zvolit buď aktuální kurs platný ke dni uskutečnění účetního případu, nebo zvolit pevný kurs používaný po předem stanovenou dobu. Stanovená doba u pevného kursu nesmí přesáhnout účetní období. Jako kurs devizového trhu použije účetní jednotka kurs devizového trhu vyhlášený ČNB k prvnímu dni období, pro které je pevný kurs používán, například první den čtvrtletí.

Oceňování k rozvahovému dni

Reálná hodnota

Kromě způsobu oceňování k okamžiku uskutečnění účetního případu pořizovací cenou nebo cenou na úrovni vlastních nákladů, popř. ve zvláštních případech reprodukční pořizovací cenou, vyžaduje zákon o účetnictví oceňování vybraných aktiv, popř. závazků tzv. reálnou hodnotou nebo ekvivalencí k rozvahovému dni, resp. k rozvahovému okamžiku. Reálnou hodnotou je však možno na základě rozhodnutí účetní jednotky oceňovat častěji než pouze k rozvahovému dni, například denně či měsíčně. Způsob oceňování reálnou hodnotou se použije pouze v zákonem přesně stanovených případech.

Pokud nelze objektivně stanovit reálnou hodnotu žádným způsobem, považuje se za reálnou hodnotu ocenění pořizovací cenou nebo vlastními náklady, popř. reprodukční pořizovací cenou, tj. ocenění k datu uskutečnění účetního případu. Znamená to tedy, že pokud nelze z objektivních důvodů stanovit reálnou hodnotu k rozvahovému dni, aktiva, popř. závazky se nepřeceňují a zůstávají k rozvahovému dni oceněny v pořizovacích cenách nebo v cenách na úrovni vlastních nákladů tak, jak byly zachyceny při uskutečnění účetního případu.

Rozdíly mezi oceněním k datu uskutečnění účetního případu (historická cena) a oceněním k rozvahovému okamžiku se v zásadě účtují dvojitým možným způsobem a to⁸:

- rozvahově
- výsledkově

Rozdíly vyplývající z přecenění majetku a závazků v případech přeměn společností nebo družstev a majetku a závazků zajištěných deriváty se v zásadě účtují rozvahově, tj. upravuje se vlastní kapitál na k tomu vymezených účtech. Ve stanovených případech je možno u derivátů rozdíly vypořádávat výsledkově.

Rozdíly vyplývající z přecenění cenných papírů a podílů, pokud je povinnost či možnost tato aktiva přecenit na reálnou hodnotu či ekvivalenční hodnotu k rozvahovému dni, se vyúčtují v zásadě takto:

- rozdíly vztahující se k přecenění cenných papírů k obchodování (na veřejných kapitálových trzích i mimo tento trh) do výsledku hospodaření
- ostatní rozdíly vztahující se k ostatním cenným papírům a podílům a k cenným papírům k podnikům ve skupině včetně rozdílu vyplývajícího z ocenění ekvivalencí se vypořádají rozvahově proti vlastnímu kapitálu.

Ocenění ekvivalencí

Kromě ocenění vybraných druhů aktiv reálnou hodnotou k rozvahovému dni je možno pro ocenění podílu, který je dlouhodobým majetkem (majetkové účasti v podnicích s rozhodujícím nebo podstatným vlivem), využít také ocenění ekvivalencí. Tento způsob ocenění znamená, že majetková účast je oceněna k rozvahovému dni ve výši drženého podílu na vlastním kapitálu společnosti, která vydala podíly.

---

⁸ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1.1.2006, Olomouc: ANAG, 2006, ISBN 80-7263-313-9 str. 32

Ocenění aktiv a závazků v cizí měně

Aktiva a závazky vedené a účtované také v cizí měně (pohledávky, závazky, podíly, cenné papíry, derivát, ceniny a valuty a devizové hodnoty) se k rozvahovému dni přepočítají na českou měnu kursem devizového trhu stanoveným ČNB.⁹

Rozdíly mezi částkami zaúčtovanými ke dni uskutečnění účetního případu (např. vznik závazku či pohledávky, pořízení cenného papíru v cizí měně) a přepočtem částek v cizí měně na Kč kursem devizového trhu vyhlášeným ČNB k rozvahovému dni budou vyúčtovány obvykle výsledkově, avšak ve vybraných případech stanovených v souladu s účetními předpisy budou účtovány jako nerealizované kursové rozdíly na vrub, či ve prospěch účtové skupiny 41, např. účtování kursových rozdílů z ostatních cenných papírů. Pokud se majetek v cizí měně musí vyjádřit k rozvahovému dni reálnou hodnotou či ekvivalencí, jsou kursové rozdíly součástí této reálné hodnoty či ekvivalenční hodnoty; kursové rozdíly se v tomto případě samostatně neúčtují.

---

⁹ RYNEŠ, P. Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1.1.2006, Olomouc: ANAG, 2006, ISBN 80-7263-313-9 str. 34

1.3 Oceňování dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku

V závislosti na formě pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku se můžeme setkat se třemi typy jeho ocenění:

- pořizovací cena,
- vlastní náklady,
- reprodukční pořizovací cena.

Ocenění pořizovací cenou se použije při pořízení dlouhodobého majetku v případě jeho nákupu. Pořizovací cena je zákonem o účetnictví definována jako cena, za kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související.

Ocenění vlastními náklady se použije při pořízení dlouhodobého majetku vlastní činností podniku. Vlastními náklady u hmotného majetku kromě zásob a nehmotného majetku kromě pohledávek vytvořeného vlastní činností tvoří přímé náklady vynaložené na výrobu nebo jinou činnost a nepřímé náklady, které se vztahují k výrobě nebo jiné činnosti, vymezené v souladu s účetními metodami.

Ocenění reprodukční pořizovací cenou se použije při pořízení dlouhodobého majetku bezúplatně např. darováním nebo v případech, kdy vlastní náklady na jeho vytvoření vlastní činností nelze zjistit nebo jsou tyto náklady vyšší než reprodukční pořizovací cena tohoto majetku. Reprodukční pořizovací cena je pak definována jako cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje.

V souvislosti s výše uvedenými typy cen vzniká problém zjištění součástí cen, a to zejména které z podnikových nákladů souvisejí s pořízením dlouhodobého majetku. Důležité je rovněž si uvědomit, že tyto související výdaje zvyšují pořizovací hodnotu do okamžiku uvedení pořizované věci do stavu způsobilého k užívání, kterým se rozumí dokončení věci a splnění technických funkcí a povinností stanovených zvláštními právními předpisy. Vzhledem k různorodosti typů pořizovaných dlouhodobých majetků nelze podat vyčerpávající výčet

těchto nákladů a jejich jednotlivé druhy jsou vždy uváděny jako příklady podle vyhlášky. Jsou to zejména náklady na¹⁰:

- přípravu a zabezpečení pořizovaného majetku, zejména odměny za poradenské služby a zprostředkování, správní poplatky, platby za poskytnuté záruky a otevření akreditivu, expertízy, patentové rešerše a předprojektové přípravné práce,
- úroky, zejména z úvěru, pokud tak účetní jednotka rozhodne,
- odvody za dočasné nebo trvalé odnětí zemědělské půdy zemědělské výrobě a poplatky za dočasné nebo trvalé odnětí lesní půdy,
- průzkumné, geologické, geodetické a projektové práce včetně variantních řešení a rozpočtu, zařízení stavenišť, odstranění porostu a příslušné terénní úpravy, clo, dopravné, montáž a umělecká díla tvořící součást stavby,
- licence, patenty a jiná práva využitá při pořizování majetku, nikoliv pro budoucí provoz,
- vyřazení stávajících staveb nebo jejich částí v důsledku nové výstavby. Zůstatkové ceny vyřazených staveb nebo jejich částí a náklady na vyřazení tvoří součást nákladů na novou výstavbu,
- náhrady za omezení vlastnických práv, náhrady majetkové újmy vlastníkovu nebo nájemci nemovitosti nebo za omezení v obvyklém užívání, jakož i náhrady za předčasně smýcený porost v souvislosti s výstavbou.
- a další uvedené ve vyhlášce.

Součástí ocenění dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku a technického zhodnocení zejména nejsou¹¹:

- opravy a údržba. Opravou se odstraňují účinky částečného fyzického opotřebení nebo poškození za účelem uvedení do předchozího nebo provozuschopného stavu.
- náklady nájemce na uvedení najatého majetku do předchozího stavu,
- kursové rozdíly,
- smluvní pokuty a úroky z prodlení, popřípadě jiné sankce ze smluvních vztahů,
- daň spojené s pořízením dlouhodobého majetku, které zákon o daních z příjmů neuznává za výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů, a dále daň z převodu nemovitostí.

---

¹⁰ Vyhláška č.500/2002 Sb. § 47 odst. 1

¹¹ Vyhláška č.500/2002 Sb. § 47 odst. 1

1.4 Oceňování dlouhodobého finančního majetku

Oceňování dlouhodobého finančního majetku je prvotně upraveno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví a to konkrétně v §25, podle kterého se podíly, cenné papíry a deriváty oceňují pořizovacími cenami. Součástí pořizovací ceny cenného papíru a podílu jsou podle § 48 vyhlášky č. 500/2002 Sb., (kromě ceny, za kterou byl majetek pořízen), též přímé náklady s pořízením související, například poplatky makléřům, poradcům či burzám. Součástí pořizovací ceny nejsou zejména úroky z úvěrů na pořízení cenných papírů a podílů a náklady spojené s držbou cenného papíru a podílu.

Zákon o účetnictví pak dále stanoví podle §24, že účetní jednotky oceňují majetek ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje. Podle §27 zákona o účetnictví se z jednotlivých složek majetku a závazků k okamžiku ocenění k datu účetní závěrky a to reálnou hodnotou oceňují tato aktiva¹²:

- cenné papíry, s výjimkou cenných papírů držených do splatnosti, dluhopisů pořízených v primárních emisích neurčených účetní jednotkou k obchodování, cenných papírů představujících účast s rozhodujícím nebo podstatným vlivem a cenných papírů emitovaných účetní jednotkou,
- deriváty,
- finanční umístění a technické rezervy u účetních jednotek, které provozují činnost pojištění nebo zajištění podle zvláštních právních předpisů, kromě veřejného zdravotního pojištění,
- majetek a závazky v případech, kdy ocenění reálnou hodnotou ukládá zvláštní právní předpis,
- část majetku a závazků zajištěná deriváty,
- pohledávky, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování,
- závazky vrátit cenné papíry, které účetní jednotka zcizila a do okamžiku ocenění je nezískala zpět.

---

¹² Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 27 odst. 1

Reálnou hodnotou se pro účely zákona o účetnictví rozumí¹³:

- tržní hodnota,
- ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce, není-li tržní hodnota k dispozici nebo tato nedostatečně představuje reálnou hodnotu (metody použité při kvalifikovaném odhadu nebo posudku znalce musí zajistit přiměřené přiblížení se k tržní hodnotě),
- ocenění stanovené podle zvláštních právních předpisů, nelze-li postupovat podle předchozích bodů.

Ocenění ekvivalencí (protihodnotou)

Kromě ocenění vybraných druhů aktiv reálnou hodnotou k rozvahovému dni je možno podle §27 odst. 7 zákona o účetnictví pro ocenění podílu, který je dlouhodobým majetkem (majetkové účasti v podnicích s rozhodujícím nebo podstatným vlivem), využít také ocenění ekvivalencí. Pokud účetní jednotka využije pro ocenění majetkových účastí v podnicích s rozhodujícím či podstatným vlivem ekvivalenční ocenění, musí jej použít pro ocenění všech takových podílů. Ocenění ekvivalencí znamená, že majetková účast je oceněna k rozvahovému dni ve výši drženého podílu na vlastním kapitálu společnosti, která vydala podíly. Rozdíl mezi oceněním k datu uskutečnění účetního případu (pořizovací cenou) a oceněním ekvivalencí k rozvahovému dni se vypořádá rozvahově proti vlastnímu kapitálu. V případě, že účetní jednotka nechce využívat ocenění ekvivalencí, k rozvahovému dni se majetkové účasti nepřeceňují a zůstávají v ocenění pořizovací cenou, případné snížení hodnoty se vyjádří opravnou položkou.

---

¹³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 27 odst. 4

1.5 Oceňování zásob

Zásoby svými vlastnostmi patří do skupiny oběžných aktiv. Jejich charakteristickým rysem je vysoká obratovost a vyšší likvidita než v případě dlouhodobých aktiv. U výrobních podniků patří problematika zásob, jejich účtování, evidování a oceňování, k nejsložitějším. Legislativní úpravu zásob poskytuje zákon č. 563/1991 Sb. a vyhláška č. 500/2002 Sb. Regulací se dále týká Český účetní standard č. 15 a na mezinárodním poli je tato problematika upravena především Mezinárodním účetním standardem č. 2 neboli IAS 2. V následujícím textu se nejprve zaměřím na vymezení pojmu zásoby a poté již na samotné oceňování zásob. Problematiku oceňování zásob rozdělím do 3 oddílů. První se bude věnovat oceňování v případě uskutečnění účetního případu, druhý oceňování zásob v průběhu účetního období a poslední oddíl bude zaměřen na oceňování k datu účetní závěrky.

Vymezení zásob

Podle českých právních norem patří do oblasti zásob tyto položky:

- materiál,
- nedokončená výroba a polotovary,
- výrobky,
- zvířata,
- zboží ,
- poskytnuté zálohy na zásoby.

Položka materiál zejména obsahuje¹⁴:

- suroviny (základní materiál), které při výrobním procesu přecházejí zcela nebo zčásti do výrobku a tvoří jeho podstatu,
- pomocné látky, které přecházejí také přímo do výrobku, netvoří však jeho podstatu, například lak na výrobky,
- látky, kterých je zapotřebí pro zajištění provozu účetní jednotky, například mazadla, palivo,

---

¹⁴ Vyhláška č.500/2002 Sb. § 9 odst. 1

- čisticí prostředky,
- náhradní díly,
- obaly a obalové materiály, pokud nejsou účtovány jako dlouhodobý majetek nebo zboží,
- další movité věci s dobou použitelnosti jeden rok a kratší bez ohledu na výši ocenění.

Nedokončená výroba a polotovary obsahuje:

- produkty, které prošly jedním nebo několika výrobními stupni a nejsou již materiálem, nejsou však dosud hotovým výrobkem, nedokončené výkony jiných činností, při nichž nevznikají hmotné produkty,
- odděleně evidované produkty, to je polotovary, které dosud neprošly všemi výrobními stupni a budou dokončeny nebo zkompletovány do hotových výrobků v dalším výrobním procesu účetní jednotky.

Položka výrobky obsahuje věci vlastní výroby určené k prodeji nebo ke spotřebě uvnitř účetní jednotky.

Položka zboží obsahuje movité věci nabyté za účelem prodeje, pokud účetní jednotka s těmito věcmi obchoduje. Položka obsahuje dále výrobky vlastní výroby, které byly aktivovány a předány do vlastních prodejen. Položka obsahuje též nemovitosti, které účetní jednotka, jejímž předmětem činnosti je nákup a prodej nemovitostí, nakupuje za účelem prodeje a sama je nepoužívá, nepronajímá a neprovádí na nich technické zhodnocení.

Položka poskytnuté zálohy na zásoby obsahuje krátkodobé a dlouhodobé zálohy poskytnuté na pořízení zásob.

Oceňování k datu uskutečnění účetního případu

V závislosti na formě pořízení zásob se stejně jako u hmotného dlouhodobého majetku můžeme setkat se třemi typy ocenění:

- pořizovací cena,
- vlastní náklady,
- reprodukční pořizovací cena.

V souvislosti s uvedenými typy cen vzniká problém zjištění jejich součástí, a to zejména které z podnikových nákladů souvisejí s pořízením zásob.

Pořizovací cena

Tato cena, kterou se oceňují nakoupené zásoby, se skládá z ceny pořízení a vedlejších pořizovacích nákladů. Vedlejší náklady, které mohou být zahrnuty do pořizovací ceny zásob uvádí vyhláška a jsou to tyto náklady:

- přeprava,
- provize,
- clo,
- pojistné.

Vyhláška neuvádí úplný výčet těchto nákladů, a proto mohou někdy vzniknout i náklady s pořízením související vyhláškou nevyjmenované, jako například skladné v průběhu dopravy hrazené kupujícím.

Součástí pořizovací ceny zásob nejsou zejména úroky z úvěrů a půjček poskytnutých na jejich pořízení. Z vnitropodnikových služeb souvisejících s pořizováním zásob nákupem a se zpracováním zásob se do pořizovací ceny zahrnuje pouze přepravné a vlastní náklady na zpracování materiálu.¹⁵

Vlastní náklady

Dalším typem ocenění je vlastními náklady a to u zásob vytvořených vlastní činností. Pojem vlastních nákladů vysvětluje zákon o účetnictví. Těmito náklady jsou náklady přímé, popřípadě zvýšené o náklady s výrobou související, tedy i část nepřímých nákladů. Zákon, ani vyhláška však nevymezují, co to přímé náklady jsou.

---

¹⁵ LANDA, M. Účetnictví podniku: informační zdroj podnikatelských rozhodnutí, Praha: Eurolex Bohemia, 2006, ISBN 80-86861-11-2 str. 95

Mezi přímé náklady jednoznačně patří přímý materiál a přímé mzdy včetně zdravotního a sociálního pojištění. Je to tedy takový materiál a mzdy, které lze zjistit přímo na jednici výroby. V konkrétních podmínkách mohou být do přímých nákladů zařazeny i další náklady například tzv. kooperace (subdodávky a poddodávky).¹⁶

Mezi nepřímé náklady související s výrobou zpravidla lze zahrnout všechny nebo některé z nákladů na odpisy, spotřebu energie, opravy a mzdové náklady na řízení nebo obsluhu výroby (seřizovači, údržbáři výrobních strojů, mistři). Vždy však musí jít o vynaložené náklady. Do ocenění vlastními náklady nelze zahrnovat případnou vlastní práci individuálního podnikatele. Dále nelze do nákladů zahrnovat náklady finanční povahy, jako jsou úroky. Do přímých i nepřímých nákladů nelze pro účely oceňování zásob zahrnovat též náklady sankční povahy, bez ohledu na to, zda jsou či nejsou uplatnitelné do základu daně z příjmů. V zákoně je dále uvedeno, že do vlastních nákladů patří „*popřípadě i část nepřímých nákladů, která se vztahuje k výrobě nebo jiné činnosti.*“¹⁷ Toto v praxi znamená, že záleží pouze na vůli účetní jednotky, zda do ocenění zásob vlastní výroby budou tyto nepřímé náklady zahrnuty či nikoliv. Pokud budou tyto náklady méně odvislé od rozvrhové základny tak by měly být zásoby vlastní výroby oceňovány pouze v přímých nákladech, ale vše závisí pouze na rozhodnutí podniku.

Reprodukční pořizovací cena

Takovou cenou se podle zákona rozumí cena, za kterou by byly zásoby pořízeny v době, kdy se o nich účtuje. V účetnictví to je cena, kterou bychom zaplatili, kdybychom získaný předmět kupovali v tom stavu, v jakém se nachází v době získání. Ze zákona není jasné, zda do reprodukční pořizovací ceny patří též náklady související s pořízením. Způsob, jakým má být stanovena cena, za kterou by byl majetek pořízen, není v žádném účetním předpisu stanoven. Můžeme proto jen předpokládat, že cena může být stanovena jak znaleckým posudkem, tak i odborným odhadem, pokud by náklady na posudek vypracovaný znalcem byly neúměrně vysoké. Z ustanovení zákona můžeme odvodit, že je třeba vzít v úvahu, kde byl majetek získán. Pokud byly vynaloženy další náklady potřebné na pořízení, jako například doprava, pak je nutno reprodukční cenu o tyto náklady zvýšit. Obdobně to

---

¹⁶ LOUŠA, F. Zásoby: komplexní průvodce účtováním a oceňováním, 2. vydání, Praha: Grada 2005, ISBN 80-247-1043-9 str. 15

¹⁷ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 2 odst. 4

bude i s případnou montáží. Do reprodukční ceny ale nelze zahrnout darovací daň, pokud by byla hrazena příjemcem daru, protože ta není uznávanou položkou do základu daně z příjmů. Reprodukční cenou v případě vstupu do účetnictví bývají nejčastěji oceňovány tyto zásoby:

- získané darem nebo jinou formou bezplatného nabytí,
- náklady na vytvoření nelze zjistit,
- zbytky vrácené z výroby,
- nepeněžní vklad.

Vyhláška vyžaduje, aby v příloze k účetní závěrce byly uvedeny informace o způsobech oceňování. Při použití reprodukční ceny to znamená popsat, jakým způsobem byla stanovena a na základě jakých podkladů. Tato informace je důležitá v případech, kdy byl reprodukční cenou oceněn přírůstek majetku významnější hodnoty, což může u některých účetních jednotek nastat například při oceňování odpadu a vrácených zbytků použitého materiálu z výroby.

Oceňování zásob nakupovaných v cizích měnách

Pravidla pro přepočítání ceny nejsou přímo stanovena, ale v této problematice se vychází z obecných ustanovení Zákona o účetnictví, která udávají povinnost přepočítat majetek, získaný za cizí měnu, kursem vyhlášeným Českou národní bankou. ČNB vyhláší kursy s platností pro celý den, v kterém je kurs vyhlášen. Pro přepočítání cizí měny v přijaté faktuře lze využít kursu ČNB vyhlášený v den splnění dodávky nebo v den přijetí faktury.¹⁸

Přepočítacím kursem ale nemusí být nutně kurs vydaný ČNB v den splnění dodávky nebo v den přijetí faktury. Podle ustanovení zákona o pevných kursech si může účetní jednotka stanovit, že bude používat, po období delší jak jeden den, ale ne delší jak účetní období, stále stejný kurs. Tento kurs musí být stejný, jaký vyhlásila ČNB pro den, který je prvním v období, po které bude kurs používán. Pokud bude prvním dnem vyhlášeného období nepracovní den, musí být použit kurs vyhlášený ČNB v poslední pracovní den tomuto dni předcházející. Ten totiž platí i v následujících nepracovních dnech. Použitý kurs, případně jeho změny, musí být uvedeny ve vnitřním účetním předpisu.

---

¹⁸ Český účetní standard pro podnikatele č. 001, Účty a zásady účtování na účtech, bod 2.4.3

Oceňování zásob v průběhu účetního období

V závislosti na typu zásob a předmětu činnosti je možné u různých podniků volit několik oceňovacích technik používaných v průběhu účetního období:

FIFO

Základním způsobem, který Zákon o účetnictví ale uvádí až na druhém místě, je oceňování vyskladňovaných položek cenou, která byla dosažena při pořízení nejstarší skladované zásoby. Jako pojmenování tohoto způsobu se obvykle používá „první do skladu, první ze skladu.“ Tento název vychází z anglického „first in, first out“, zkratkou FIFO. Důvodem pro tento postup je snaha přiblížit rozvahové ocenění zásob co nejvíce současným cenám na trhu.¹⁹ Používáním této metody účetní jednotka dosáhne přesnějšího stavu vykazovaných zásob podle platných cen na trhu a to tím, že staré jednotky zásob jsou vydávány do spotřeby dříve. Na druhou stranu použitím této metody dochází k určitému zkreslení hospodářského výsledku. Při výrazném růstu cen zásob dochází k situaci, kdy jsou do výroby vydávány zásoby za ceny, které jsou nižší než je aktuální cena na trhu. Dochází tak k určitému zpoždění při promítnutí cen do nákladů.

LIFO

Použití této metody je zakázáno pro účetní jednotky, které účtují podle českých právních předpisů. Tato metoda je opačným postupem oproti FIFO, nazývaným „poslední do skladu, první ze skladu“ (last in, first out, LIFO) se naopak dosáhne ocenění nákladů cenami přibližujícími se cenám na trhu. Čím delší dobu jsou zásoby skladovány, tím více je pravděpodobné, že rozvahové ocenění nebude odpovídat současným cenám. Ocenění na bázi LIFO tak dává přednost správnějšímu vykázání hospodářského výsledku podniku, avšak vede k podcenění stavu zásob v rozvaze s příslušnými důsledky pro vykázanou výši celkových oběžných aktiv. Široce je tato metoda používána v USA, kde se za rozhodující kritérium pro použití té či oné techniky oceňování zásob považuje správné zjištění hospodářského výsledku za příslušné období.

---

¹⁹ LOUŠA, F. Zásoby: komplexní průvodce účtováním a oceňováním, 2. vydání, Praha: Grada 2005, ISBN 80-247-1043-9 str. 18

Vážený průměr

Převážná většina účetních jednotek používá způsob, kterým byla výše uvedená základní metoda upravena tak, že při každém pořízení je vypočítáván vážený průměr ze zásob určité položky na skladě (součet násobků ceny za jednotku a počtu kusů staré zásoby) a nového přírůstku. Všechna vyskladnění této položky, která následují po posledním příjmu, jsou oceňována takto vypočtenou cenou až do jejího úplného vyskladnění nebo do nového nákupu. Pokud je nakoupena zásoba položky, která dosud na skladě nebyla nebo sice byla, ale v momentě pořízení a skladě není, nelze žádný průměr počítat a použije se skutečná pořizovací cena nákupu. V případě, že dojde k příjmu a vyskladnění tentýž den, mělo by být správně postupováno tak, že jednotlivé operace jsou provedeny v tomtéž sledu, v kterém probíhají ve skutečnosti. To znamená, že nelze připustit, aby se zásoba určité skladové položky dostala v jakémkoli momentě do mínusu. Tím by mohlo dojít ke zkreslení ocenění jak momentálního výdeje do spotřeby, tak zbývajících zásoby.

Vážený aritmetický průměr (PC) můžeme vypočítat podle vzorce²⁰:

$$PC = \frac{\text{hodnota materiálu na skladě (zásoba) + poslední přírůstek}}{\text{množství materiálu na skladě (zásoba) + poslední přírůstek v množství}}$$

Vážený průměr periodický

Princip tohoto periodického průměru spočívá v tom, že se průměr nezjišťuje po každém jednotlivém přírůstku materiálu, nýbrž se vypočítá jediný průměr za určité období ne delší než jednoho měsíce. Takto zjištěná průměrná pořizovací cena se použije pro ocenění vydaného materiálu v dalším období, tj. do dalšího zjištění průměrné ceny periodicky.

Vážený aritmetický průměr periodický (PCD) můžeme vypočítat podle vzorce²¹:

$$PCD = \frac{\text{hodnota materiálu na skladě na poč. období + hodnota přírůstku za období}}{\text{množství materiálu na skladě na poč. období + přírůstky množství za období}}$$

²⁰ MUNZAR, V a BŘEZINOVÁ, L. Účetnictví I, Praha: Institut Svazu účetních, 2006, ISBN: 80-86716-2-9-5 str. 155

²¹ MUNZAR, V a BŘEZINOVÁ, L. Účetnictví I, Praha: Institut Svazu účetních, 2006, ISBN: 80-86716-2-9-5 str. 155

Pevná cena

Český účetní standard 015 Zásoby nevyklučuje ani ocenění zásob pomocí předem stanovené skladové ceny. Jak má být tato cena stanovena není žádným předpisem upraveno. Proto je nutno se řídit obecnými pravidly, dle kterých použité metody mají směřovat k co nejvěrnějšímu zobrazení skutečnosti.²² Obvykle se při stanovení ceny vychází z předpokládaných pořizovacích cen nebo z cen známých v momentu stanovení skladových cen. Bylo by vhodné, aby v účetní jednotce byl, nejlépe vnitřním předpisem, upraven způsob změny výše této ceny během roku. Ke změně ocenění by mohlo dojít například vždy, když se dosahované pořizovací ceny odchýlí od předem stanovených o více než x procent. Protože způsob oceňování je metodou, ale použití jednotlivých konkrétních cen je pouze aplikací této metody, lze během roku měnit, aniž by docházelo k rozporu s ustanovením Zákona o účetnictví. Nově stanovená cena bude používána buď až pro nově pořizované zásoby nebo se provede přecenění stávajících zásob. Množství přeceňovaných zásob se zjistí na základě inventury. O zjištěném rozdílu bude účtováno jako o oceňovací odchylce.

Nezbytnou součástí této techniky je však řešení dvou jiných problémů:

- zúčtování rozdílu mezi předem stanovenou cenou a skutečnou pořizovací cenou,
- postup v situaci, kdy dojde k výraznému rozdílu mezi předem stanovenou cenou a skutečnou cenou.

První problém souvisí s tím, že zákon o účetnictví požaduje oceňovat zásoby skutečnými pořizovacími cenami. Druhý pak zejména s požadavkem věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví.²³ Řešení těchto problémů je však naštěstí poměrně jednoduché. Protože se týkají nikoliv jednotlivých skladových položek, ale souhrnného stavu skladu za určité období.

---

²² LOUŠA, F. Zásoby: komplexní průvodce účtováním a oceňováním, 2. vydání, Praha: Grada 2005, ISBN 80-247-1043-9 str. 19

²³ LANDA, M. Účetnictví podniku: informační zdroj podnikatelských rozhodnutí, Praha: Eurolex Bohemia, 2006, ISBN 80-86861-11-2 str. 54

Problém individuálního rozdílu mezi předem stanovenou cenou a skutečnou cenou se řeší pomocí oceňovací odchylky, která se účtuje při pořizování zásob a v závislosti na pohybu stavu zásob se zúčtovává (rozpuští) v určitém časovém intervalu (nejpozději na konci měsíce). Druhý problém se řeší přeceněním skladových zásob.

Oceňování k datu účetní závěrky

Ke konci účetního období, u většiny podnikatelských subjektů 31.12., dochází k uzavírání účetních knih. K tomuto datu je také nutné, a to nejenom u zásob, vyřešit problémy vzniklé v důsledku nedokončení některých operací nebo chybějících účetních dokladů. K těmto problémům patří účtování materiálu na cestě, nevyfakturovaných dodávek. Dalším důležitým krokem je inventarizace, která má za úkol zjistit rozdíly mezi dokladovou evidencí a fyzickým stavem zásob ke konci účetního období. Posledním krokem, který zmíním v následujícím textu bude účtování opravných položek k zásobám. Tyto položky vyjadřují dočasné snížení hodnoty zásob a vytvářejí se v případech, kdy účetní jednotka zjistí, že prodejní cena zásob je nižší než cena zásob vykázaná v účetnictví.

Materiál na cestě

K účtování tohoto případu dochází, jestliže účetní jednotka obdržela ke dni uzavření účetních knih fakturu na splněnou dodávku, ale neobdržela dodávku fakturovaného materiálu, materiál je tedy na cestě. Účetní jednotka tak má fakturu, na základě které již zná cenu za kterou pořídila určitý materiál. Na druhou stranu nezná vedlejší náklady na pořízení materiálu jako např. dopravné. Materiál nebyl fyzicky převzat do skladu a tak bude tato dodávka oceněna hodnotou, na kterou je vystavena faktura. Faktura bude zaúčtována na účet 111-pořízení materiálu souvztažně s účtem dodavatelů. Účet 111 však nesmí k datu účetní závěrky vykazovat zůstatek a tak je částka z účtu 111, která vyjadřuje hodnotu vyfakturované dodávky, převedena na účet 119 materiál na cestě. Tento účet může vykazovat zůstatek ke konci účetního období a je přímo určen k takovýmto operacím.

Nevyfakturované dodávky

Tyto dodávky materiálu se vyskytnou na konci účetního období, když účetní jednotka obdržela materiál (příjemka byla vyhotovena), ale faktura nedošla včas tak, aby mohla být zaúčtována do doby uzavření účetních knih. Příjemka materiálu je tak vystavena obvyklým způsobem. Ocenění příjmu materiálu, na který nedošla faktura může probíhat následovně. Jedním ze způsobů je vycházet z cen uvedených na dodacím listu, který účetní jednotka obdržela. Pokud dodací list cenu neobsahuje, je potřeba zjistit u dodavatele cenu tohoto materiálu. Na začátku dalšího účetního období dojde k zaúčtování faktury a o případné rozdíly se upraví hodnota zásoby na účtu 112.

Inventarizace

Pomocí inventury jsou zjišťovány a v inventurních soupisech zachycovány skutečné stavy majetku a závazků. Inventarizace je podle zákona o účetnictví proces, během něhož jsou porovnávány výsledky fyzického zjišťování stavu majetku a závazků zachycené v inventurních soupisech s účetním stavem, prověřována správnost ocenění zjištěného stavu a posuzováno, zda neexistují nebezpečí předvídatelného rizika či možné ztráty. Fyzická či dokladová inventura je proto jednou částí inventarizace.

Základní pravidla pro provádění inventarizačních prací jsou obsažena v zákoně o účetnictví a jsou to např. následující:

- možnost průběžného provádění inventury zásob,
- povinnost provádět inventarizaci ke každé řádné či mimořádné účetní závěrce,
- povinnost zúčtovat inventarizační rozdíly do období, za které byla inventarizace provedena,
- povinnost při inventarizaci zjišťovat, zda účetní hodnota zásob není nižší, než jejich potenciální prodejní cena snižená o náklady spojené s jejich prodejem,
- povinnost vyhotovování inventarizačních soupisů, které musí mít náležitosti obsažené v zákoně o účetnictví.

Pro provedení inventury existuje celá řada dalších pravidel a doporučení, které však již nejsou podstatná pro problematiku oceňování.

Porovnáním skutečného stavu zásob se stavem účetním mohou být zjištěny inventarizační rozdíly, kterými jsou manka nebo přebytky, pokud rozdíly mezi těmito stavy nelze doložit účetním dokladem nebo prokázat jiným způsobem uvedeným v zákoně o účetnictví.²⁴

Pokud je inventarizací zjištěn úbytek stavu zásob, pak pro některé si může účetní jednotka stanovit svou vnitřní účetní směrnici tzv. normy přirozeného úbytku zásob. Úbytek zásob lze ocenit rozdílem mezi hodnotou ve skladové evidenci a fyzickou hodnotou. Tento rozdíl pak bude zaúčtován do nákladů na účet manka a škody.

Pokud je inventarizací zjištěn přebytek zásob má účetní jednotka povinnost účtovat tento rozdíl do výnosů. Konkrétně na účet 648 – ostatní provozní výnosy pokud se jedná o přebytek materiálu a surovin. Pokud se jedná o výrobky a nedokončenou výrobu, pak se účtuje přírůstek na výnosový účet změna stavu výrobků nebo nedokončené výroby. Ocenění přebytku v účetnictví musí být provedeno podle zákona o účetnictví tj. reprodukční cenou. Toto ocenění platí i pro daňové účely. K ocenění přebytku stačí odborný odhad, který nemusí být proveden soudním znalcem. Pokud toto ocenění ovlivní základ daně, musí být ovšem účetní jednotka schopna dokázat správci daně správnost jeho výše.²⁵

Opravné položky a snížení hodnoty zásob

V zájmu dodržení požadavku věrného a poctivého obrazu předmětu účetnictví je u zásob nutné k datu účetní závěrky posuzovat užitou hodnotu zásob v porovnání s cenou použitou pro jejich ocenění v účetnictví. Touto hodnotou se podle § 26 odst. 1 zákona o účetnictví rozumí prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem. Při tomto porovnání, které se provádí v rámci inventarizace majetku a závazků, je možné dospět ke dvěma možným závěrům: prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem

- a) je nižší, než cena použitá pro jejich ocenění v účetnictví,
- b) je stejná nebo vyšší, než cena použitá pro jejich ocenění v účetnictví.

---

²⁴ MUNZAR, V a BŘEZINOVÁ, L. Účetnictví I, Praha: Institut Svazu účetních, 2006, ISBN: 80-86716-2-9-5 str. 161

²⁵ LOUŠA, F. Zásoby: komplexní průvodce účtováním a oceňováním, 2. vydání, Praha: Grada 2005, ISBN 80-247-1043-9 str. 158

V případě druhého případu nedochází k žádné korekci ocenění zásob. V případě shodnosti ocenění je to samozřejmé, v případě hodnoty vyšší než je cena použitá v účetnictví se vychází ze zásady, že skryté přírůstky hodnoty se nezúčtovávají.

V prvním případě je nutné provést analýzu, jejímž účelem je zjistit, zda tento skrytý úbytkem hodnoty je trvalého nebo přechodného rázu. V případě přechodného úbytku hodnoty se vytváří opravné položky, trvalé snížení hodnoty se účtuje jako škoda. V obou případech se zásoba v účetnictví a v účetní závěrce ocení touto nižší cenou.

Použití pojmu prodejní cena by mohlo vyvolat zdání, že se opravné položky vytváří pouze v účetních jednotkách, které mají jako předmět podnikání nákup a prodej zboží, ale není tomu tak. Pod pojmem prodejní cena musíme v tomto případě rozumět i prodejní cenu spotřebované zásoby obsažené ve výrobku či jiném produktu.

Na základě výše uvedených poznatků můžeme definovat základní podmínky tvorby opravných položek k zásobám:

1. ocenění zásoby v účetnictví je vyšší, než prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem,
2. snížení ocenění v účetnictví není trvalého charakteru,
3. při inventarizaci se posuzuje výše a odůvodněnost vytvořených opravných položek.

Tvorba opravných položek se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popřípadě zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace v následujícím období neprokáže opodstatněnost její výše. Je samozřejmé, že opravné položky nesmí mít aktivní zůstatek a nelze je tvořit na zvýšení hodnoty majetku.

1.6 Oceňování pohledávek

„Pohledávky se oceňují při vzniku jmenovitými hodnotami, při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovacími cenami.“²⁶

Jmenovitou hodnotou se rozumí hodnota, na kterou daná pohledávka zní. Součástí pořizovací ceny pohledávek jsou podle § 50 vyhlášky č. 500/2002 Sb. přímé náklady s pořízením související, například náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, odměny právníkům a provize.

Opravné položky k pohledávkám

Opravné položky k pohledávkám mají obdobnou funkci jako dříve zmíněné opravné položky. Vyjadřuje se jimi přechodné snížení ocenění v důsledku možného rizika ztrát s cílem vyjádřit věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví. U pohledávek se riziko ztráty vztahuje k možnosti, že pohledávka nebude zcela nebo zčásti uhrazena a bude tedy nutné ji v budoucnu odepsat (zcela nebo zčásti) na vrub nákladů. Jaké jsou tedy podmínky tvorby opravných položek:

1. pohledávka je tzv. po lhůtě splatnosti tj. dlužník nedodržel dohodnutý termín splatnosti pohledávky,
2. snížení ocenění pohledávek v účetnictví není trvalého charakteru nebo není snížení ocenění vyjádřeno jiným způsobem, například reálnou hodnotou,
3. při inventarizaci se posuzuje výše a odůvodněnost vytvořených opravných položek.²⁷

Tvorba opravných položek se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popř. zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace v následujícím období neprokáže opodstatněnost její výše. Je samozřejmé, že opravné položky nesmí mít aktivní zůstatek a nelze je vytvořit na zvýšení hodnoty majetku.

²⁶ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 25 odst. 1

²⁷ LANDA, M. Účetnictví podniku: informační zdroj podnikatelských rozhodnutí, Praha: Eurolex Bohemia, 2006, ISBN 80-86861-11-2 str. 65

Častější jsou však případy, kdy podnik vytváří jak opravné položky účetní, tak i daňové. Z hlediska účetního výkaznictví je podstatné, že část jmenovité hodnoty nesplacené pohledávky bude k datu sestavení účetní závěrky přenesena do podnikových nákladů a na straně aktiv bude vykázána hodnota brutto, hodnota korekce – výše opravné položky a hodnota netto.

V předchozím textu byl naznačen i jeden z hlavních problémů opravných položek, kterým je jejich vztah k základu daně z příjmů. Pokud tedy podnik opravné položky vytváří, měl by se primárně řídit hlediskem účetním. Současně však každý rozumně uvažující podnikatel bere v úvahu i hledisko daňové tj. do jaké míry lze náklad na vytvoření opravné položky zohlednit i z hlediska daně z příjmů. Základním právním předpisem, který upravuje vytváření daňově uznatelných opravných položek k pohledávkám, je zákon 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (zejména jeho § 2,3,8,8a)

1.7 Oceňování krátkodobého finančního majetku

Obdobně jako u jiných typů aktiv platí pro oceňování krátkodobého finančního majetku základní pravidla stanovená § 25 odst. 1 zákona o účetnictví pro oceňování během účetního období:

- peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami,
- podíly, cenné papíry a deriváty se oceňují pořizovacími cenami.²⁸

Peněžní prostředky a ceniny se i k datu účetní závěrky oceňují jmenovitou hodnotou. V případě peněžních prostředků v cizí měně je nutné postupovat podle § 24 odst. 4 zákona o účetnictví, podle něhož majetek a závazky vyjádřené v cizí měně přepočítávají účetní jednotky na českou měnu kursem devizového trhu stanoveným Českou národní bankou, a to k okamžiku ocenění, tj. buď k datu uskutečnění účetní operace, nebo k rozvahovému dni.

---

²⁸ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, § 25 odst. 1

V případě nákupu nebo prodeje cizí měny za českou měnu lze k okamžiku ocenění použít kursu, za který byly tyto hodnoty nakoupeny nebo prodány.

Součástí pořizovací ceny cenného papíru a podílu jsou podle §48 vyhlášky č. 500/2002 Sb. (kromě ceny, za kterou byl majetek pořízen), též přímé náklady s pořízením související, například poplatky makléřům, poradcům či burzám.²⁹

Součástí pořizovací ceny nejsou zejména úroky z úvěrů na pořízení cenných papírů a podílů a náklady spojené s držbou cenného papíru a podílu.

Při ocenění krátkodobého finančního majetku k okamžiku sestavení účetní závěrky platí pravidla podle §27 zákona o účetnictví, tj. reálnou hodnotou se oceňují zejména cenné papíry s výjimkou cenných papírů držených do splatnosti, cenných papírů představujících účast s rozhodujícím nebo podstatným vlivem a cenných papírů emitovaných účetní jednotkou.

U cenných papírů lze obdobně jako u zásob podle §25 odst. 3 zákona o účetnictví použít ocenění cenou, která vyplyne z ocenění jejich úbytků cenou zjištěnou váženým aritmetickým průměrem nebo způsobem, kdy první cena pro ocenění přírůstku majetku se použije jako první cena pro ocenění úbytku majetku (FIFO).

---

²⁹ LANDA, M. Účetnictví podniku: informační zdroj podnikatelských rozhodnutí, Praha: Eurolex Bohemia, 2006, ISBN 80-86861-11-2 str. 72

2 Oceňování zásob vlastní výroby – kalkulace

Kalkulace nákladů je jedním z informačních systémů podniku, který slouží podobně jako účetní systém a rozpočetnictví podnikovému řízení. Kalkulací se rozumí výpočetní postupy, kterými se stanoví náklady na jednotky, které jsou předmětem podnikatelské činnosti.

V podnikové praxi znamená kalkulace výpočet zaměřený speciálně na zjištění nákladů, které je potřeba vynaložit na vznikající výkon. Pro kalkulační systém jsou důležitá tato členění nákladů:

- členění podle nákladových druhů,
- členění podle účelu,
- jednicové a režijní náklady,
- variabilní a fixní náklady,
- přímé a nepřímé náklady.

Druhové členění nákladů vychází ze spotřebovaných výrobních faktorů, které mají podobné znaky a jsou vyjádřeny v peněžních jednotkách. Jsou to například náklady spotřeby materiálu, spotřeby energie, odpisy, mzdové náklady, úroky, manka a škody aj. Účelové členění představuje členění podle činností, na které jsou náklady vynaloženy. Jednicové náklady jsou takové, u kterých můžeme náklady přiřadit na jednotku produkce a režijní náklady, které nejsou přesně přiřaditelné k jednotce produkce. Variabilní náklady se mění v závislosti na množství produkce což neplatí o nákladech fixních. Přímé náklady jsou náklady přímo přiřaditelné ke určitému výkonu což neplatí o režijních nákladech, které jsou ale nezbytné pro výrobu.

2.1 Členění kalkulací

Druh podniku, jeho velikost, druh produkce, nároky na vypovídací schopnost kalkulací a potřeba jejich využití v různých časových horizontech lze považovat za hlavní faktory, které mají vliv na počet druhů kalkulací, sestavovaných v tom kterém podniku a zahrnovaných do kalkulačního systému.

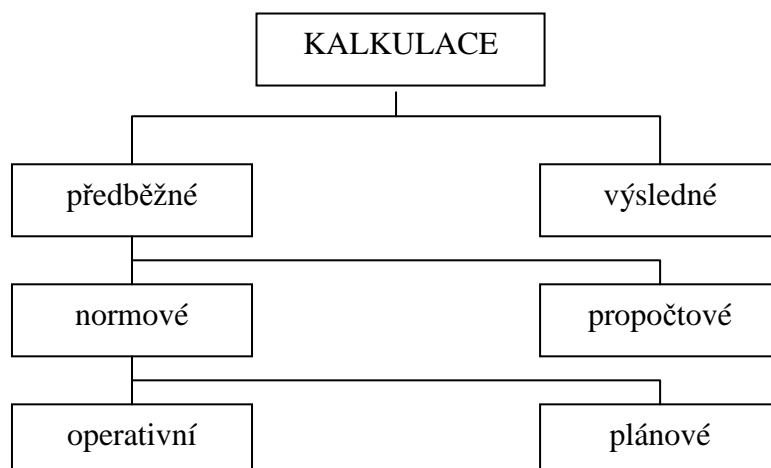
Kalkulační systém lze tak definovat jako soustavu kalkulací v podniku a vazeb mezi nimi. Hlavním úkolem kalkulačního systému je zajistit metodickou jednotu a vzájemnou vaznost kalkulací mezi sebou. Kalkulační systém může tedy mít v různých podmínkách různý obsah. Maximalistický rozsah kalkulačního systému, s jakým se lze setkat v dobře organizovaných středních a velkých průmyslových podnicích, lze charakterizovat jako soustavu kalkulací:

- předběžných (propočtových, operativních, plánových),
- výsledných.

Naproti tomu v jednodušších podmínkách zejména v malých podnicích, lze mnohdy vystačit jen s propočtovou a výslednou kalkulací. Jiný problém ovšem představuje kvalita kalkulací v těchto podmínkách, a ta je závislá na kvalitě podkladů pro jejich sestavení.

Propočtové, operativní a plánové kalkulace jsou kalkulace předběžné, sestavované před vlastním výrobním či jiným procesem, kalkulace výsledná je pak jediným představitelem kalkulací, sestavovaných následně po dohotovení daných výkonů. Základním členěním druhů kalkulací je tedy jejich vztah k době jejich sestavení a z toho plynoucího využití v řízení nákladů. Členění kalkulací z uvedeného hlediska znázorňuje následující obrázek.

Obr. č. 1: Členění druhů kalkulací

Zdroj: HRADECKÝ, M. a KONEČNÝ, M. Kalkulace pro podnikatele. Praha: Prospektrum, 2003, ISBN 80-7175-119-7

Předběžná kalkulace se v tomto schématu člení na kalkulace normové, sestavované na podkladě norem, ať už operativních či plánových, a dále na kalkulace propočtové, pro jejichž sestavování jsou základem různé propočtové podklady, které nemají charakter podrobných norem spotřeby materiálu nebo času.

Propočtová kalkulace je kalkulací předběžnou a sestavuje se u nových výrobků v době, kdy výrobek není ještě úplně technicky vyjasněn a kdy nejsou k dispozici podrobné konstrukční a technologické podklady. V kusové a malosériové výrobě, kde jde prakticky vždy o nové či modifikované výrobky, se sestavuje u všech výrobků a stává se jedním z podkladů pro sestavení finančního plánu.

Plánová kalkulace je rovněž kalkulací předběžnou a jak vyplývá z členění kalkulací, sestavuje se na základě operativních norem. K charakteristice plánové kalkulace je třeba dodat, že tato není bezprostředním úkolem pro výrobu. Pro realizaci plánové kalkulace je třeba provést plánovaná racionalizační opatření; jejich konkretizací jsou pak nové operativní normy spotřeby, které představují úkol pro výrobní útvary.

Operativní kalkulace je předběžnou a sestavuje se na základě podrobných norem spotřeby materiálu a času, platných právě k datu sestavení operativní kalkulace. Proto se často nazývá kalkulací běžnou nebo i výrobní. Operativní kalkulace tedy v kterémkoliv okamžiku

ukazuje, do jaké míry je v daném okamžiku zabezpečeno plnění úkolu pro období platnosti plánované kalkulace.

Výsledná kalkulace se sestavuje až po dohotovení příslušného výkonu a je tak kontrolním nástrojem všech druhů předběžných kalkulací. Výsledná kalkulace je tedy nástrojem následné kontroly. Výsledky kontroly nákladů určitého výkonu lze tedy získat až po jeho dohotovení. Výslednou kalkulaci nelze proto vždy považovat za nástroj operativního řízení vývoje nákladů na výkony. Navíc příčiny a průvodce překročení nebo úspor nákladů nelze někdy zjistit v plném rozsahu. Výsledná kalkulace je totiž sestavena v kalkulačních položkách, přičemž každá kalkulační položka je vyjádřena jednou částkou, takže podrobnosti je možné zjistit jen dodatečným rozborem všech dokladů, zúčtovaných v té které položce. Výsledné kalkulace mají však význam pro určité úseky podnikové činnosti, např. jako jeden z podkladů pro řízení cen, pro sestavování propočtových kalkulací podobných výkonů, pro sledování dlouhodobého trendu ve vývoji vlastních nákladů daného výkonu a v neposlední řadě k oceňování výrobků a nedokončené výroby.

2.2 Metody kalkulace

Metodou kalkulace se rozumí postup, jimž se stanoví předem rozpočtovaná výše nákladů nebo v případě výsledné kalkulace se následně zjišťuje skutečná výše nákladů na daný podnikový výkon. Metody kalkulace se člení podle způsobu přičítání nákladů na kalkulační jednici. Jde o náklady přičitatelné přímo na kalkulační jednici a o náklady přičitatelné nepřímo. Přičítání jednicových přímých nákladů nepředstavuje žádný zvláštní problém, vztah jednicových nákladů k určitému předmětu kalkulace je vztahem příčinné souvislosti.

Složitá je však situace u přičítání režijních nákladů. Režijní náklady vznikají při výrobě celého sortimentu výkonů v daném podniku, nelze u nich tedy vysledovat bezprostřední vztah k určitému druhu či dokonce jednotce výkonů. Režijní náklady vznikají v souvislosti s činností vnitropodnikových útvarů, v nichž probíhají výrobní, řídicí, správní a jiné procesy, zabezpečující ve svém úhrnu plnění funkce jednak vnitropodnikových útvarů, jednak podniku jako celku. Režijní náklady lze tedy přičíst kalkulačním jednicím nepřímo.

Praxe rozeznává dvě hlavní metody kalkulace: kalkulaci dělením a kalkulaci přírážkovou. V jednom podniku může být u různých druhů výrob samozřejmě použito různých metod kalkulace. Výkyvy v nabídce a poptávce, vlastní tržní ekonomice, přiznávají důležité místo kalkulacím tzv. neúplných nákladů. V dalším členění tak budou metody rozděleny na metody úplných nákladů a kalkulační metody neúplných nákladů.

2.2.1 Kalkulace úplných nákladů

Tato kalkulace vyjadřuje vztah všech spotřebovaných nákladů ke kalkulační jednotici. V kalkulaci úplných nákladů výkonu lze porovnat jeho plné náklady s dosaženou cenou a tím zjistit zisk, popřípadě ztrátu, při jeho prodeji. Kalkulace úplných nákladů tak říká, jaké náklady budou prodejem výkonů uhrazeny; vzhledem ke zprůměrnování nepřímých nákladů v kalkulaci však neukazuje, jaké náklady výroba daného výkonu skutečně vyvolala.

Využití kalkulace úplných nákladů neboli absorpční kalkulace má tedy svá omezení. Ta plynou zejména z toho, že v kalkulaci úplných nákladů se všechny nepřímé náklady rozvrhují podle dohodnuté rozvrhové základny do nákladů všech výkonů.

Přes omezenost svého použití pro řešení některých úloh zůstává kalkulace úplných nákladů základem kalkulační práce v podnicích. V dalším textu stručně představeny jednotlivé metody kalkulace úplných nákladů.

Metoda kalkulace dělením

Jde o nejjednodušší metodu kalkulace, která se uplatňuje v podnicích se stejnorodou hromadnou výrobou, např. v těžbě základních surovin, ve výrobě elektrické energie, v některých obslužných provozech průmyslových podniků a v autodopravě. Popis metody kalkulace dělením začíná zjištěním skutečných nákladů na kalkulační jednotici ve výsledné kalkulaci. Tyto údaje získáme dělením celkových nákladů počtem výkonů. Získáme tak náklady na kalkulační jednotici. Tento postup však lze uplatnit pouze ve výrobě, kde se vyrábí jediný druh výrobku.

Metoda kalkulace přírážkové

Převažující metodou kalkulace je kalkulace přírážková. Je to dáno tím, že velká většina výrobních podniků i podniků služeb produkuje různorodé výkony, které při výrobě nejen spotřebovávají různé množství materiálu a různé množství času na svou výrobu, ale především využívají velmi nestejně různá výrobní zařízení. Proto režijní náklady vzniklé při fungování strojního zařízení je třeba přičíst kalkulačním jednicím v té míře, v jaké byly výrobou daných kalkulačních jednic vyvolány. To nelze provést kalkulací dělením, nýbrž nepřímou, a to přičtením režijních nákladů kalkulačním jednicím podle zvolených rozvrhových základů. Je tedy nutné aplikovat principy kalkulování pomocí přírážek režijních nákladů.

Předchozí 2 metody jsou základní a nejjednodušší. Vedle těchto metod existují další méně používané metody pro konkrétní typy výrob. Pro automatizovanou výrobu je to například metoda strojních hodin. Pokud můžeme výrobu rozdělit na soubor různých procedur a aktivit, tak můžeme použít metodu dílčích aktivit. Existuje celá řada metod, které se používají pro různé typy výrob.

2.2.2 Kalkulace neúplných nákladů

Klasické kalkulace úplných nákladů vycházejí z představy, že pro úspěšné řízení podniku je třeba znát úplné náklady jednotlivých výkonů podniku, aby bylo možné určit prodejní cenu vyšší než úplné náklady výrobku. Této filozofii odpovídá přírážková kalkulace. Úplné náklady na kalkulační jednici se vypočtou postupným sečtením všech příslušných nákladů, vyjádřených v kalkulačních položkách, tedy použitím principu sečítání.

Kalkulace úplných nákladů však nejsou zcela přesné, protože není možné s dostatečnou přesností určit nepřímé náklady na jednotku produkce. Část nepřímých nákladů a to mnohdy podstatnou tvoří totiž fixní náklady, jejichž vznik obecně řečeno není dán příčinnou souvislostí s konkrétním výkonem a navíc se při každé změně objemu a struktury sortimentu produkce současně změní i velikost nepřímých nákladů, připadající na jednotku produkce. Nepřesnost vznikající při rozvrhování nepřímých nákladů na jednotlivé výkony, odstraňuje kalkulace neúplných nákladů. Pro kalkulace neúplných nákladů je charakteristické,

že výkonům se přiřazuje jen část celkových nákladů a to pouze náklady variabilní. Fixní náklady za období se vyčísľují spolu s provozním ziskem za období v samostatné kalkulační položce. Obvyklý název pro tuto položku je příspěvek na úhradu fixních nákladů.

Na rozdíl od kalkulace úplných nákladů je postup při kalkulaci variabilních nákladů založen na tom, že dosažená cena výkonu je dána trhem. Pak musíme výše popsaný způsob kalkulování obrátit. Od ceny se postupně odečítají jednotlivé položky variabilních nákladů a zbylá část pak představuje příspěvek na úhradu. Příspěvek na úhradu se tedy vypočítá použitím principu odčítání. Takto sestavený kalkulační vzorec se nazývá retrográdní tj. zpětný, opačný.

Metoda kalkulace variabilních nákladů

Kalkulace variabilních nákladů vychází z členění nákladů podle závislosti na změně objemu prováděných výkonů. Toto členění rozděľuje náklady za období na variabilní a na fixní. Toto členění platí při krátkodobém pohľedu na náklady. Z dlouhodobého hlediska totiž dochází ke změnám v objemu výkonů i ke změnám výrobní kapacity a v důsledku toho i ke změnám v objemu fixních nákladů za období. Variabilní náklady vznikají v souvislosti se spotřebou děľitelných ekonomických zdrojů, jejichž úroveň je možné měnit v krátkém období I když je možné rozlišovat 3 základní typy variabilních nákladů a to proporcionální, podproporcionální a nadproporcionální. V praxi se vychází z proporcionálního průběhu všech variabilních nákladů. Ty se přiřazují kalkulačním jednicím přímo.

Fixní náklady vznikají v souvislosti s vynakládáním neděľitelných ekonomických zdrojů, souvisí tedy s relativní stabilitou fixních výrobních činitelů, jejichž úroveň je možné měnit jen v dlouhém období. Fixní náklady se za určité období nemění, pokud se nepřekročí určitá hranice objemu výkonů zajišitelná v daném podniku existujícími fixními činiteli. Vznik fixních nákladů není vyvoláván jednotlivými výkony, ale nutností zabezpečit chod podniku jako celku v daném období. Je proto přirozené, že podnik usiluje o co nejvyšší využití výrobní kapacity a tím i fixních nákladů. Jestliže do výroby vstupují další fixní činitele, pak do výroby vstupují i jim odpovídající další fixní náklady, jejichž výše se pak mění skokem. Význam fixních nákladů a jejich využití neustále roste, protože roste jejich podíl v celkových nákladech za období.

V kalkulaci variabilních nákladů se v prvním přiblížení fixní náklady a zisk, zahrnuté do příspěvku na úhradu, považují za globální částku. Postupně však vznikla modifikace takto dosud vymezené kalkulace variabilních nákladů, která si klade za cíl podat také přehled o zdánlivě celistvém bloku fixních nákladů a dojít k zisku za období postupnými kroky. Některé výrobky totiž mohou vykazovat tzv. příspěvek na úhradu, ale samy mohou mít vysoké fixní náklady za období. To lze zjistit pomocí tzv. stupňovité kalkulace variabilních nákladů. Fixní náklady se pak zpravidla člení do čtyř skupin, a to na:

- fixní náklady výrobku,
- fixní náklady skupiny výrobků,
- fixní náklady útvaru,
- fixní náklady řízení podniku jako celku.

Z toho je patrné, že při přiřazování fixních nákladů se zde v postupných krocích důsledně uplatňuje princip alokace nákladů podle příčinné souvislosti, nesporný u přiřazování variabilních nákladů.

Při tomto způsobu kalkulace se od celkové částky příspěvku na úhradu 1 zjištěnou z ceny produkce, postupně odečítají fixní náklady podle uvedených skupin, takže postupně vzniká několik typů příspěvku na krytí a poslední zůstatek představuje výši zisku před zdaněním za období. Strukturu takové kalkulace představuje následující schéma.

Obr. č. 2: Struktura kalkulačního vzorce variabilních a fixních nákladů

Tržní cena výkonu (za kalkulační jednici; za období)
- variabilní náklady (za kalkulační jednici; za období)
z toho: - jednicový materiál
- jednicové mzdy
- ostatní jednicové náklady
- variabilní část režie týkající se daného výrobku
Příspěvek na úhradu 1
- fixní náklady výrobku
Příspěvek na úhradu 2
- fixní náklady skupiny výrobků
Příspěvek na úhradu 3
- fixní náklady útvaru
Příspěvek na úhradu 4
- fixní náklady řízení podniku jako celku
Zisk před zdaněním

Zdroj: HRADECKÝ, M. a KONEČNÝ, M. Kalkulace pro podnikatele. Praha: Prospektrum, 2003, ISBN 80-7175-119-7

3 Oceňování podle IAS/IFRS

3.1 Historický vývoj

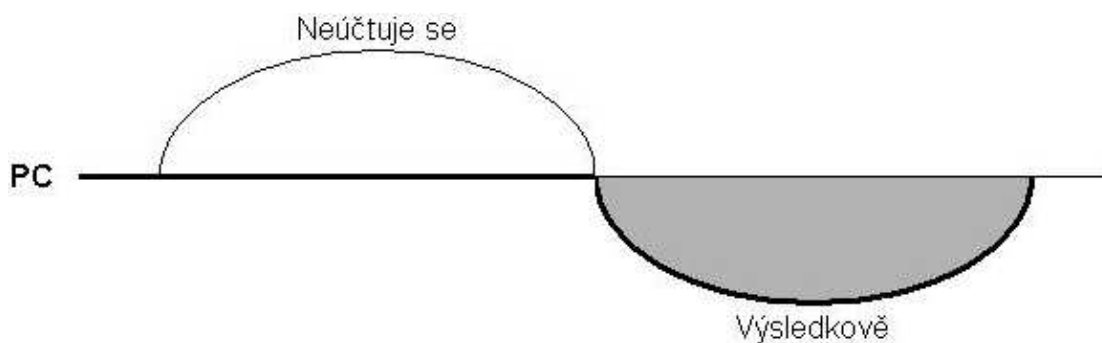
Již z předchozích kapitol víme, že jedním z nejzásadnějších problémů účetnictví vždy bylo oceňování. Ve většině národních úprav účetnictví převládá model oceňování v historických cenách. Tento model nalezneme i v mezinárodních účetních standardech. Mezi nevýhody modelu patří fakt, že je postaven na zásadě kupní síly peněžní jednotky a neodráží pohyb v cenách majetku na trhu. Uživatel účetních výkazů tak nedostává objektivní informaci pro rozhodování. Snahy o odstranění nedostatků modelu oceňování v historických cenách jsou patrné v celé historii moderního účetnictví. Nejvíce jsou tyto snahy patrné zejména v obdobích, kdy se ekonomiky států ocitají v nějakých problémech. Obrovská vlna snah o změnu, nebo náhradu modelu historických cen byla patrná například v 70. letech a počátkem 80. let minulého století.

Současná účetní praxe je ve většině národních úprav účetnictví postavena na modelu oceňování v historických cenách. Principem tohoto modelu je, že účetní výkazy obsahují ceny, které platily v době, kdy byl majetek pořízen. Dopady měnících se cen v tomto modelu nejsou brány v úvahu, s výjimkou akceptace zásady LCM (lower of cost or market – nižší z pořizovací a tržní ceny), která se prakticky projevuje účtováním ztrát (úbytků) ze snížení hodnoty aktiv (v české terminologii tzv. tvorbou opravných položek). Výjimkou z tohoto přístupu bylo po mnoho let pouze alternativní řešení IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení, později také alternativní řešení IAS 38 – Nehmotná aktiva. Další výjimkou z tohoto modelu je od roku 1997 (kdy bylo poprvé upraveno v US GAAP a postupně bylo převzato i Mezinárodními účetními standardy a některými národními úpravami), oceňování finančních nástrojů ve fair value.

3.2 Oceňování majetku podle IAS/IFRS v současné době

V nedávné minulosti se tedy v rámci IAS/IFRS rozšířila možnost přeceňování vybraných typů majetku na fair value, a to nejen směrem dolů v rámci zásady opatrnosti, nýbrž i směrem nahoru. Pokud IAS/IFRS tuto možnost připouštějí, je vždy nutno správně rozhodnout, jak zacházet s příslušným rozdílem z přecenění. V některých případech se totiž tento rozdíl zachycuje rozvahově (je součástí tzv. fondu z přecenění ve vlastním kapitálu v rozvaze), v jiných případech se rozdíl zachycuje výsledkově (je součástí výsledku hospodaření běžného účetního období). V následujícím textu budou popsány modely oceňování podle IAS/IFRS, ke kterým bude podáno vysvětlení, pro jaký typ majetku lze příslušný model použít.

Model pořizovací ceny (Cost Model)³⁰

PC = pořizovací cena. U majetku, který se odpisuje, se jedná o pořizovací cenu sniženou o oprávky.

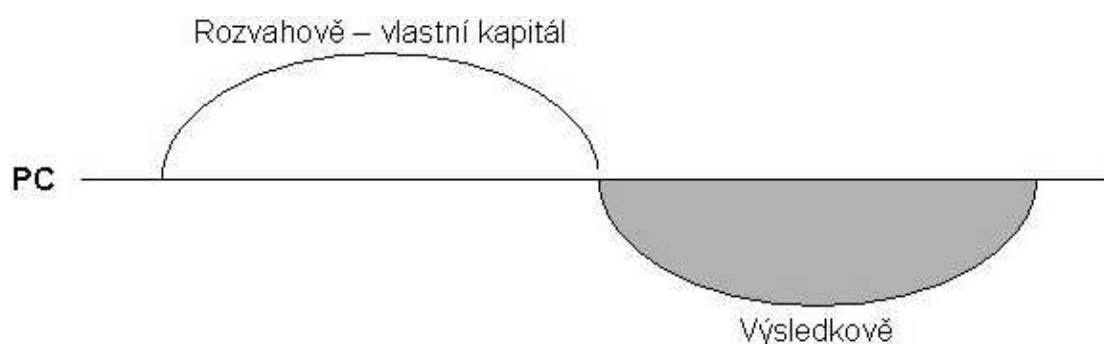
V tomto modelu je zakázáno přeceňovat majetek směrem nahoru. Zkratka LCM znamená v této souvislosti „Lower of Cost or Market“, neboli oceňování v nižší hodnotě z pořizovací nebo tržní ceny.

Pokud dojde ke snížení hodnoty majetku, účtuje se toto snížení výsledkově (v českém pojmosloví se v tomto případě tvoří opravné položky, avšak IAS/IFRS tyto pojmy nepoužívají). Případné zrušení tohoto snížení se účtuje také výsledkově, avšak pouze do výše

³⁰ KRUPOVÁ, L. a VAŠEK, L. a ČERNÝ, M., IAS/IFRS – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví : principy, metodologie, interpretace, Praha: VOX, 2005, ISBN 80-86324-44-3

pořizovací ceny aktiva, snížené o oprávky. Za zmínku zde stojí fakt, že snížení hodnoty majetku se podle IAS/IFRS (viz. IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv) účtuje jako ztráta ze snížení hodnoty (Impairment Loss), zvrát této situace se účtuje jako zisk (gain), s výjimkou zásob, kde se zachycuje jako kontra položka k dříve zaúčtované ztrátě. V českém pojmosloví bychom tedy řekli, že podle IAS/IFRS se tvorba opravné položky účtuje jako náklad a její zrušení jako výnos (nikoliv tedy jako snížení nákladů – tak se účtuje pouze zrušení opravné položky k zásobám).

Model přecenění (Revaluation Model)³¹

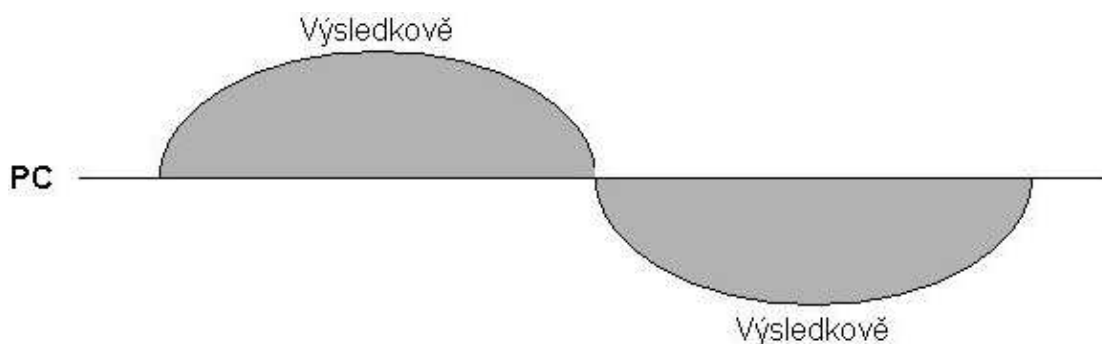

IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení a IAS 38 – Nehmotná aktiva mají pro oceňování tohoto majetku dvě možná řešení. Prvním řešením je model pořizovací ceny (Cost Model), který byl popsán výše. Druhým řešením je možnost přecenění tohoto majetku i směrem nahoru. Řešení je však asymetrické, protože zvýšení ceny oproti pořizovací ceně snížené o oprávky se účtuje rozvahově (do fondu – přírůstku z přecenění) a naopak snížení ceny se účtuje výsledkově. Společnost může tento model přecenění model použít pro skupinu aktiv, která jsou předmětem IAS 16 nebo IAS 38. V praxi však pro oceňování pozemků, budov a zařízení jednoznačně převažuje model pořizovací ceny. Důvodem je, že v případě přecenění směrem nahoru se odpisy dlouhodobého majetku určují z přeceněné částky, tudíž společnost vykáže nižší zisk než kdyby k přecenění nedošlo. IAS 38 – Nehmotná aktiva navíc požaduje, aby fair value použitá pro přecenění byla zjištěna na aktivním trhu (který v případě nehmotných aktiv většinou neexistuje). Pokud se tedy v praxi společností vykazujících podle

³¹ KRUPOVÁ, L. a VAŠEK, L. a ČERNÝ, M., IAS/IFRS – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví : principy, metodologie, interpretace, Praha: VOX, 2005, ISBN ISBN 80-86324-44-3

IAS/IFRS setkáváme s tímto modelem, pak je používán opravdu zřídka a to pouze u pozemků (které se neodpisují).

Fair Value Model ³²

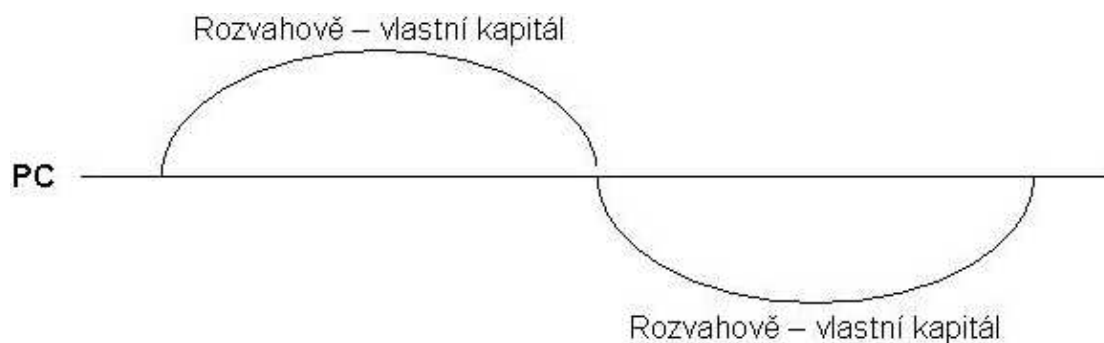
Podstatou modelu je, že přecenění jak směrem nahoru tak směrem dolů se zachycuje výsledkově, tj. ovlivňuje výsledek hospodaření v období, ve kterém je přecenění provedeno.

V rámci IAS 39 se tímto modelem oceňují tzv. finanční nástroje vykazované ve fair value a přeceňované výsledkově.

V rámci IAS 40 je tento model jednou ze dvou možností oceňování investic do nemovitostí. Společnost může zvolit buď tento model nebo model pořizovací ceny (Cost Model). Pokud tedy společnost účtuje o pozemcích nebo budovách, je nutno posoudit, zda se má k jejich zachycení použít IAS 16 – Pozemky, budovy a zařízení nebo IAS 40 – Investice do nemovitostí. Jak je patrné z grafů, tyto standardy mají v rámci oceňování odlišné řešení.

³² KRUPOVÁ, L. a VAŠEK, L. a ČERNÝ, M., IAS/IFRS – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví : principy, metodologie, interpretace, Praha: VOX, 2005, ISBN ISBN 80-86324-44-3

Rozvahový model³³

Tento model se používá pro oceňování finančních aktiv vhodných k prodeji (Available-for-Sale) v rámci IAS 39 – Finanční nástroje: účtování a oceňování. Změny ve fair value jak směrem nahoru, tak dolů, se účtují rozvahově – do vlastního kapitálu. Tento typ finančních nástrojů má však v rámci IAS 39 zvláštní požadavky na účtování ztrát ze snížení hodnoty, které se účtují výsledkově.

³³ KRUPOVÁ, L. a VAŠEK, L. a ČERNÝ, M., IAS/IFRS – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví : principy, metodologie, interpretace, Praha: VOX, 2005, ISBN ISBN 80-86324-44-3

4 Představení firmy Soning, a. s.

Firma SONING Praha, centrum akustických služeb a. s. vznikla v dubnu 1990 sdružením specialistů v několika oborech zabývající se akustikou.

Již po několika letech se společnosti díky kvalitě poskytovaných služeb a vyráběných výrobků podařilo dosáhnout vysokého nárůstu ročního obratu. Zatímco v r. 1991 to bylo 16 mil. Kč, v r. 1999 je to již 250 mil. Kč s výší základního kapitálu 27,5 mil. Kč.

K rozvoji firmy velkou měrou přispělo rovněž převzetí výrobních kapacit některých podniků, zabývajících se produkcí akustických prvků.

V současné době má firma SONING Praha, a. s. okolo 120 zaměstnanců, 3 pobočky s kanceláři v Brně, Plzni a Bratislavě a výrobní závod v Okrouhlé Radouni u Jindřichova Hradce. Firma SONING je zastupována i na zahraničních trzích a to pěti obchodními zastoupeními v Evropě a Asii.

Výrazné počáteční úspěchy firmy SONING inspirovaly vedení k vytvoření vývojového pracoviště, ve kterém byl od r. 1992 zahájen vlastní aplikovaný výzkum v oboru akustických zvukoabsorpčních materiálů. Výsledkem tohoto vývoje byl především vysoce absorpční materiál, který je distribuován pod obchodním názvem SONIT.

Tento materiál byl jako vůbec první výrobek ve stavebnictví oceněn v r. 1993 známkou CZECH MADE. Další varianty materiálu SONIT byly následně vyznamenány na Mezinárodních stavebních veletrzích FOR ARCH v Praze a to „Velkou cenou FOR ARCH 93“, cenou „FOR TECH 96“ a hlavní cenou „GRAND PRIX 98“.

Nový zvukoabsorpční materiál SONIT a další akustické prvky z produkce firmy SONING byly s úspěchem použity v řadě významných tuzemských i zahraničních zakázek. Z mnoha rozhlasových a TV studií můžu jmenovat např. televizní studio České televize Praha – Kavčí

hory, Česká televize Brno, Český rozhlas, Rádio VOX, Rádio WEST Plzeň, Televize J. S. C. Pelhřimov, Hudební akademie múzických umění v Praze, Studio LARGO, Kabel Plus Praha a další.

Z oblasti zakázek divadelních rekonstrukcí jsou to pražská divadla ARCHA, DISK, YPSILON, ADRIA, Divadlo na Vinohradech, Na zábradlí, mimopražská divadla K. Vary, Pod Lampou Plzeň, Moravské divadlo Olomouc, Horácké divadlo v Jihlavě a další.

Z oblasti hudebních sálů a učeben je to např. Rudolfinum Praha, Pražská konzervatoř, Křížíkova fontána v Praze, AMU Ostrava, Konzervatoř Jaroslava Ježka v Praze, AMU Palffyho palác, Anenský areál Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, ČVUT FEL Praha, Právnická fakulta UK, Kongresové centrum Praha a další.

Z oblasti dopravních staveb je to Pražské metro stanice 3. úseku trasy B, protihlukové bariéry na silničních a dálničních trasách Liberec – Praha, Praha – Brno, průmyslový obchvat Praha Východ, železniční koridor oblast Břeclav a žel. stanice Pečky a další. V letech 2003 a 2004 se firma podílela na velmi prestižní zakázce, kterou bylo akustické řešení pražské Sazka arény.

Firma SONING Praha a. s. je česká společnost bez zahraniční finanční účasti. Již od doby svého vzniku poskytuje svým zákazníkům produkty i služby v nejvyšší kvalitě a dbá na to, aby kredit firmy byl zárukou spokojenosti a dobrých vztahů i pro budoucí zákazníky.

4.1 Ekonomické výsledky společnosti

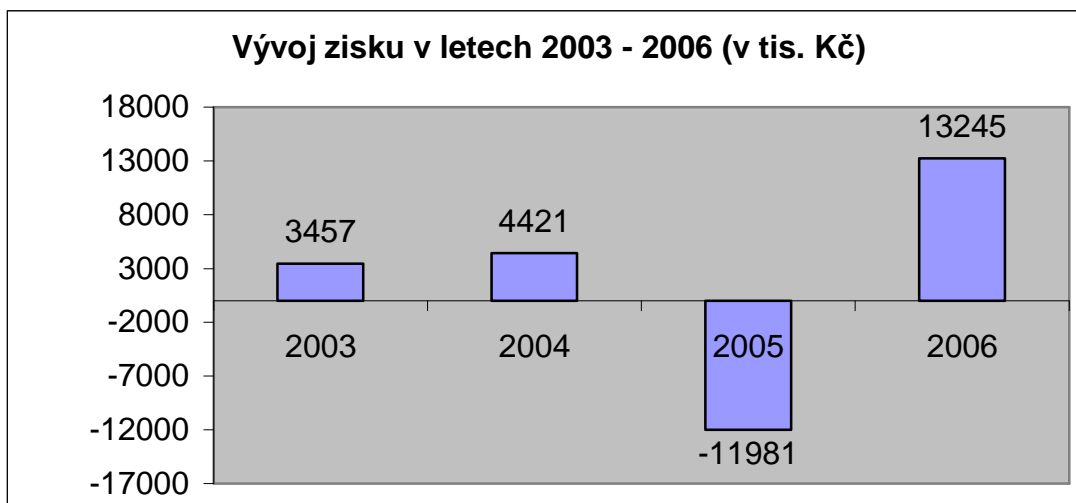
Akciová společnost Soning Praha, centrum akustických služeb je právním nástupcem zrušené společnosti SONING Praha - centrum akustických služeb, spol. s r.o. Základní kapitál společnosti je rozděleno do 27 500 ks kmenových akcií na majitele v listinné podobě ve jmenovité hodnotě 1 000,- Kč.

Společnost Soning každý rok realizuje různé množství víceméně individuálních zakázek. I to je jedním z důvodů, že společnost dosahuje rozdílných hospodářských výsledků v jednotlivých letech svého působení. V roce 2003 společnost dosáhla zisku 3 457 tis. Kč, v roce 2004 zisku 4 421 tis. Kč. V roce 2005 pak výsledek hospodaření společnosti zamířil prudce dolů a výsledkem byla ztráta 11 981 tis. Kč. Rok 2006 pak znamenal pro společnost opět návrat do kladných čísel a to ziskem 13 245 tis. Kč.

Za výrazným propadem v roce 2005 můžeme nalézt dvě hlavní příčiny. V první řadě firmě poklesly tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb z hodnoty 206 mil. v roce 2004 na 66 mil. v roce 2005. Druhou příčinou byla nutná tvorba rezerv na opravu majetku, kterou již společnost tvořila v roce 2004 a ze zákona ji musela tvořit i v roce 2005. Tvorba této rezervy znamenala náklad ve výši 5,5 mil. Kč.

Propad tržeb v roce 2005 byl způsoben menším počtem realizovaných zakázek. Společnost tak nevyužívala tento rok svých výrobních kapacit a vysoké fixní náklady tak zapříčinily, společně s tvorbou rezerv a nižšími tržbami, ztrátu ve výši 11 981 tis. Kč.

Graf č. 1: Vývoj zisku v letech 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Zdroj: Rozvahy z let 2003, 2004, 2005, 2006

5 Oceňování aktiv v Soning a. s.

V této části práce se budu podrobněji zabývat způsoby oceňování konkrétních položek aktiv, které akciová společnost Soning vykazuje ve své rozvaze. V každé z následujících podkapitol budou charakterizována jednotlivé složky aktiv, poté časový vývoj těchto aktiv.

Dalším bodem, a z pohledu zaměření práce jedním z nejdůležitějších, bude analýza oceňovacích technik používaných pro jednotlivé skupiny aktiv. Zde budu prověřovat jak podnik postupuje při oceňování. Zda oceňuje majetek pouze na základě zákona o účetnictví a dalších předpisů, které upravují problematiku oceňování v České republice, zda při oceňování dbají na zásadu opatrnosti a dodržují jednu ze základních zásad účetnictví a to zásadu věrného obrazu.

Na závěr každé podkapitoly shrnu podle dostupných informací zda dané metody oceňování jsou vhodné pro konkrétní položky aktiv a v případě pochybností o správnosti ocenění navrhnou úpravu nevyhovujícího stavu.

5.1 Dlouhodobý nehmotný majetek

V oblasti dlouhodobého nehmotného majetku se především setkáváme s těmito položkami: zřizovací výdaje, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, software, ocenitelná práva nebo jiný majetek, který splňuje podmínky zákona o účetnictví.

V akciové společnosti Soning je tato skupina aktiv reprezentována následujícími položkami:

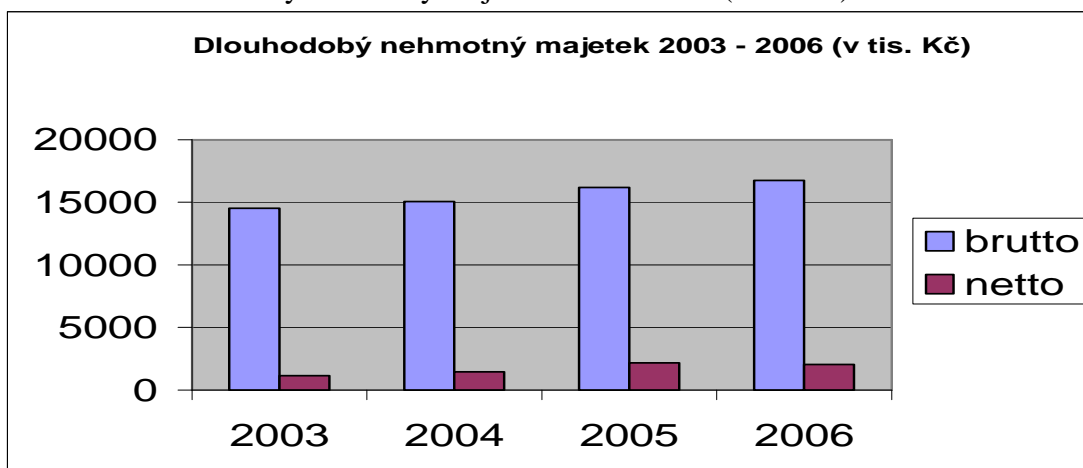
- zřizovací výdaje,
- nehmotné výsledky výzkumu a vývoje,
- software,
- ocenitelná práva,
- nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek.

Nejvyšší položku dlouhodobého nehmotného majetku v cenách brutto představují ocenitelná práva a to 14,174 mil. Kč. Do této oblasti patří vlastnictví obchodní značky

Soning, kterou společnost odkupovala na základě znaleckého posudku. Větší měrou se na položce ocenitelných práv podílí know-how na výrobu zvukoabsorpčního materiálu SONIT, na které byl také vytvořen znalecký posudek. Další nejvyšší položkou v cenách brutto je software, který činí 1,855 mil. Kč. Jedná se především o speciální programové vybavení pro měření akustických údajů a projektovou činnosti. Kancelářský software typu office a windows ve společnosti tvoří pouze zanedbatelnou část z celkové položky.

Významnou položkou je nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek v hodnotě 583 tis. Kč, který představují investice do dlouhodobého nehmotného majetku, které k 31. 12. 2006 nebyly uvedeny do provozu. Mezi ostatní a méně významné položky dlouhodobého majetku patří nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, kam patří patenty, které má společnost zaregistrované. Tyto jsou již odepsány ze 100% což platí i o zřizovacích výdajích, které byly vynaloženy při zakládání akciové společnosti v roce 2001.

Graf č. 2: Dlouhodobý nehmotný majetek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Zdroj: Rozvahy z let 2003, 2004, 2005, 2006

Z předcházejícího grafu je patrné, že společnost investuje do dlouhodobého nehmotného majetku. Nejvyšší investice tak byly provedeny v roce 2005. V roce 2006 pak došlo k poklesu. Bylo to způsobeno tím, že odpisy v roce 2006 byly vyšší než investice do dlouhodobého nehmotného majetku. Nejvyšší měrou se na růstu hodnoty této položky aktiv podílejí investice do speciálního softwaru, který je nezbytný pro činnost společnosti.

Oceňování nehmotného dlouhodobého majetku

Akciová společnost Soning v oblasti oceňování nehmotného dlouhodobého majetku postupuje podle právní úpravy platné v ČR. Metody, které může podnikatelský subjekt v ČR použít můžeme nalézt v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví a podrobněji je tato problematika upravena ve vyhlášce č. 500/2002 Sb.

Při prvotním ocenění pořízeného nehmotného majetku společnost postupuje podle platné zákonné úpravy. Používá kalkulační účet 041- pořízení nehmotného investičního majetku, na který se nasčítávají položky, které podle vyhlášky č. 500/2002 Sb. může společnost zahrnout do pořizovací ceny

V případech, kdy společnost nakupuje nehmotná aktiva ze zahraničí, pak k přepočtu ke dni uskutečnění účetního případu používá pevný kurs. Tento pevný kurs společnost používá pro celý kalendářní rok a stanoví se dle devizového kursu ČNB pro první pracovní den. Pevný kurs je vložen do účetního systému ABRA, který pak tyto používá v průběhu účetního období. Pevný kurs je v tomto účetním programu zobrazen pod názvem umělý kurs.

Obr. č. 1: Seznam pevných kursů, které byly platné pro rok 2006

Datum	Název	Zkr	Množství	Umělý kurs
01.01.04	Rakouský šilink	ATS	1.0000	0.0000
02.01.06	Australský dolar	AUD	1.0000	18.0113
01.01.04	Belgický frank	BEF	100.0000	0.0000
03.01.05	Kanadský dolar	CAD	1.0000	18.6444
02.01.06	Svýcarský frank	CHF	1.0000	18.6993
03.01.05	Česká koruna	CZK	1.0000	1.0000
01.01.04	Německá marka	DEM	1.0000	0.0000
03.01.05	Dánská koruna	DKK	1.0000	4.0883
01.01.04	Španělská peseta	ESP	100.0000	0.0000
02.01.06	Euro	EUR	1.0000	29.0445
01.01.04	Francouzský frank	FRF	1.0000	0.0000
02.01.06	britská libra	GBP	1.0000	42.3119
01.01.04	Recká drachma	GRD	100.0000	0.0000
03.01.05	Forint	HUF	100.0000	12.3662
01.01.04	Italská lira	ITL	1000.0000	0.0000
03.01.05	Japonský jen	JPY	100.0000	21.8773
03.01.05	Norská koruna	NOK	1.0000	3.6977
03.01.05	Dolar novozélandský	NZD	1.0000	16.0887
02.01.06	Polský zlotý	PZL	1.0000	7.5114
03.01.05	Svédská koruna	SEK	1.0000	3.3880
03.01.05	Tolar	SIT	100.0000	12.6664
02.01.06	Slovenská koruna	SKK	100.0000	76.7077
02.01.06	Americký dolar	USD	1.0000	24.5559

Zdroj: Vnitřní účetní směrnice, její část týkající se kursů cizích měn zpracovaná podle kursovního lístku ČNB.

V oblasti odpisů firma používá odpisy daňové, které jsou totožné s odpisy účetními. Software, který tvoří v současné době největší část neodepsaného dlouhodobého nehmotného majetku, je podle zákona odepisován po dostatečnou dobu a tak společnost nemá důvod pro výpočet svých vlastních účetních odpisů. Společnost také netvořila opravné položky k dlouhodobému majetku, protože nezaznamenala důvody, které by k tvorbám opravných položek vedly.

K datu účetní závěrky je pro skupinu dlouhodobého majetku nařízena, podle vnitřní účetní směrnice, fyzická i dokladová inventura. Podle zjištěných výsledků inventarizace by pak docházelo k zaúčtování inventarizačních rozdílů. Podle získaných informací v posledních 4 účetních obdobích nedošlo ke zjištění ztrát či přebytků a tak nebyl ve společnosti důvod tyto inventarizační rozdíly oceňovat.

Závěr

Na závěr této kapitoly týkající se dlouhodobého nehmotného majetku je třeba poznamenat, že akciová společnost Soning postupuje při oceňování plně podle platných předpisů. Z daňového hlediska firma postupuje zcela správně. Co se týče uplatňování jedné ze zásad účetnictví, a to zásady věrného zobrazení skutečnosti, pak je vykazováním pouze daňových účetních odpisů ne zcela správně dodržována. Společnost tak podle rozvahy vykazuje menší hodnotu nehmotného majetku, než ve skutečnosti využívá. Majetek, který už společnost v minulých letech rozpustila do nákladů ve formě odpisů ještě stále používá k tvorbě zisku. Společnost si tímto postupem vytvořila jisté tiché rezervy ve vlastnictví dlouhodobého nehmotného majetku.

5.2 Dlouhodobý hmotný majetek

V oblasti dlouhodobého hmotného majetku se ve společnosti Soning v rozvaze setkáváme s těmito položkami: pozemky, stavby, samostatné movité věci a soubory movitých věcí a nedokončený dlouhodobý hmotný majetek.

K 31.12.2006 byla zjištěna brutto hodnota dlouhodobého hmotného majetku 44,2 mil. Kč. V netto hodnotě byla tato částka 10,2 mil. Kč. Největší skupinou aktiv z dlouhodobého majetku jsou samostatné movité věci a soubory movitých věcí. Jejich brutto hodnota činí 29,6 mil. Kč. Tato aktiva jsou již z větší části odepsána a tak v hodnotě netto jsou vykázána ve výši 2,1 mil. Kč. V následující tabulce jsou podrobněji rozepsány základní položky samostatných movitých věcí a souborů movitých věcí.

Tab. č. 2: Samostatné movité věci a soubory movitých věcí v roce 2006

Skupina	Pořizovací ceny	Oprávky	Zůstatkové ceny
Výrobní linka	14 930 422	14 930 422	0
Výpočetní technika	1 910 261	1 889 216	21 045
Měřicí přístroje	2 183 238	1 736 572	146 666
Dopravní prostředky	2 222 946	1 453 413	769 533
Celkem SMV* a soubory movitých věcí	29 022 653	27 495 869	2 071 694

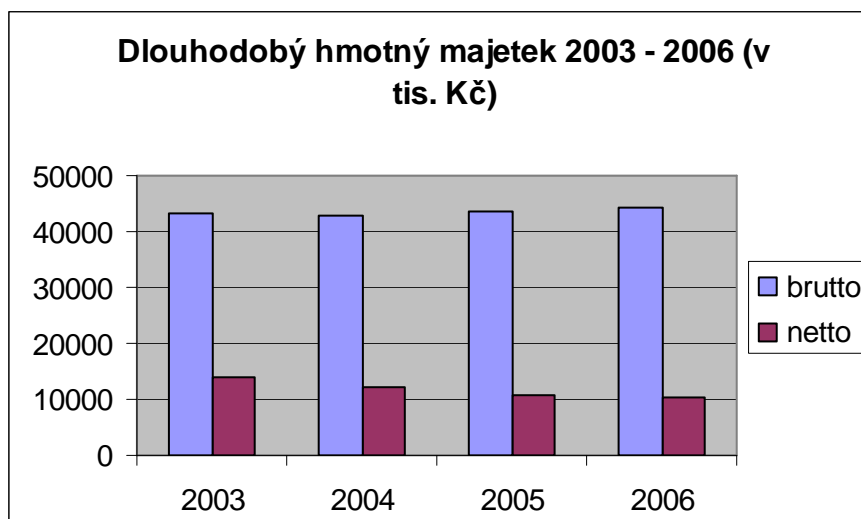
* Samostatné movité věci

Zdroj: Příloha k účetní závěrce 2006

Pozemky, které společnost vlastní v Praze 6, pod budovou sídla a pozemky patřící k výrobnímu areálu v Okrouhlé Radouni, jsou vykázány v hodnotě 2,014 mil. Kč. Další a to již několikanásobně vyšší položkou v této skupině jsou stavby, které jsou v hodnotě brutto vykázány ve výši 12,195 mil. Kč. Hodnota tohoto majetku již byla z větší části (6,519 mil. Kč) rozpuštěna do nákladů ve formě odpisů.

Z tabulky je patrné, že téměř polovinu této položky aktiv tvoří již plně odepsaná výrobní linka, kterou podnik využívá na výrobu materiálu Sonit. Další již méně hodnotné položky jsou výpočetní technika, měřicí přístroje pro zjištění různých akustických veličin a dopravní prostředky.

Graf č. 3: Dlouhodobý hmotný majetek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Zdroj: Rozvahy z let 2003, 2004, 2005, 2006

Předchozí graf dávají přehled o vývoji dlouhodobého hmotného majetku během posledních 4 let a to jak v cenách netto, tak i v cenách brutto. Vzhledem k tomu, že podnik na tuto část majetku netvořil v posledních 4 letech opravné položky, tak je pokles hodnot v cenách netto způsoben jednak prodejem aktiv v roce 2004 a dále odpisy, kterými společnost rozpouští hodnotu aktiv do nákladů v jednotlivých účetních obdobích. Společnost před realizací zakázky týkající se pražské Sazka arény nakoupila některý dlouhodobý majetek jako např. kamion s návěsem, který pak po skončení zakázky prodala. Tento fakt vysvětluje pokles brutto hodnot mezi roky 2003 a 2004. Poté společnost opět investovala a to především do nákupu dopravních prostředků, měřicí techniky a výpočetní techniky. Investice však nedosáhly velikosti odpisů v jednotlivých účetních obdobích a tak netto hodnota stále klesala až na hodnotu 10,2 mil. Kč na konci roku 2006.

Oceňování hmotného dlouhodobého majetku

V otázce oceňování dlouhodobého hmotného majetku akciová společnost Soning postupuje v rámci platných právních předpisů ČR a to zákonu o účetnictví č. 563/1991 Sb. a vyhlášky č. 500/2002 Sb. Oceňování dlouhodobého majetku je upraveno ve vnitřní účetní směrnici, která vychází z platného znění zákona o účetnictví. Tuto položku aktiv tak společnost oceňuje stejnými oceňovacími metodami jako dlouhodobý nehmotný majetek. Podle platných právních předpisů v ČR podnik ani jinou možnost v oceňování těchto skupin majetku nemá.

Při oceňování majetku v okamžiku pořízení využívá společnost kalkulačního účtu pořízení dlouhodobého nehmotného majetku. Po zjištění všech nákladů, které s pořízením souvisejí, a které je možno podle zákona o účetnictví do prvotního ocenění zahrnout může dojít k uvedení do provozu.

Pokud se jedná o ocenění nakupovaného majetku ze zahraničí, pak společnost přepočítává ceny podle pevného kursu. Tento pevný kurs společnost používá po celý kalendářní rok a stanoví se dle devizového kursu ČNB pro první pracovní den.

Účetní odpisy dlouhodobého hmotného majetku se rovnají odpisům daňovým. Budovy patří do nejvyšší odpisové skupiny a tak v současné době jsou odepsány z poloviny své brutto hodnoty. Co se týče samostatných movitých věcí a souboru movitých věcí, tak tam je situace zcela odlišná. Tato část aktiv je téměř odepsaná. Společnost neshledala žádné závažné důvody pro tvorbu opravných položek na tato aktiva. Jedním z důvodů jistě může být i to, že je většina těchto aktiv již odepsána a tak v podstatě není na jaký majetek by byla opravná položka tvořena.

Stejně jako u nehmotného dlouhodobého majetku, tak i u hmotného je nařízena podle vnitřní účetní směrnice fyzická i dokladová inventura a to jedenkrát ročně a to k 31.12. V posledních 4 účetních obdobích firma nezaznamenala inventarizační rozdíly v této položce aktiv. Pokud by se tak stalo, tak by se postupovalo následovně. Pokud by byl zjištěn nižší stav aktiv, pak by se úbytek aktiv účtoval na nákladový účet manka a škody. Pokud by byl inventarizací zjištěn přebytek aktiv, pak by tento rozdíl byl zaúčtován na účet ostatních provozních výnosů.

Závěr

Při oceňování dlouhodobého hmotného majetku postupuje společnost podle zákonných norem platných norem v ČR. Při pořízení majetku používá metodu pořizovací ceny, do které zahrnuje veškeré zákonem stanovené náklady s pořízením související. Po pořízení společnost rozpouští jednotlivá aktiva do nákladů ve formě odpisů. Platné právní předpisy povolují pouze snižovat hodnotu aktiv na základě dodržování zásady opatrnosti a věrného zobrazení skutečnosti. Pro tuto úpravu společnost neshledala žádné důvody. Na druhou stranu ovšem většina dlouhodobého hmotného majetku, která byla uvedena do účetnictví v devadesátých letech, má zcela jinou hodnotu než v době pořízení. Jako příklad můžeme jmenovat budovy v sídle společnosti na Praze 5 a areál výrobního závodu v Okrouhlé Radouni. Protože si společnost v roce 2003 žádala o úvěr na profinancování důležité zakázky, tak byly na nemovitosti vypracovány znalecké posudky. Hodnota nemovitostí podle posudků pak značně převyšovala hodnotu účetní. Podle českých právních norem však nelze přecenit aktiva směrem na vyšší hodnotu a tak Soning a. s. drží v těchto aktivech značné tiché rezervy. To je také jedním z důvodů klesajících částek netto dlouhodobého hmotného majetku. Ten má v současné době vyšší hodnotu, než jaká je vykazována v rozvaze. Hodnota dlouhodobého majetku vykazovaného v rozvaze v cenách brutto se nemění, ale na druhou stranu tržní hodnota některých, a to převážně velice hodnotných aktiv, rok od roku roste. Účetnictví vedené podle českých právních norem však tuto skutečnost zachytit nemůže a tak by společnost měla tento rozdíl uvést v příloze k účetní závěrce.

5.3 Dlouhodobý finanční majetek

Dlouhodobý finanční majetek představuje dlouhodobě vázané prostředky finančního charakteru, o nichž se účtuje v účtové skupině 06. Tento finanční majetek se drží déle než 12 měsíců. Do této skupiny aktiv patří následující položky: majetkové účasti, cenné papíry realizovatelné, dlužné cenné papíry držené do splatnosti, dlouhodobé poskytnuté půjčky a ostatní dlouhodobý finanční majetek.

Součástí dlouhodobého finančního majetku v akciové společnosti Soning jsou podle rozvahy pouze podíly v ovládaných a řízených osobách. K 31.12.2006 hodnota tohoto majetku činila 461 tis. Kč. Tuto položku aktiv tvoří podíly ve 2 společnostech.

První společností je Soning s. r. o. , ve které akciová společnost stejného názvu vlastní 100% podíl. Tento podíl má hodnotu základního kapitálu, který činí 100 000 Kč. Tato společnost nadále hospodaří a podílí se na spolupráci se Soning a. s. na provádění některých náročných zakázek.

Druhou společností je akciová společnost S. T. A. V této společnosti má Soning a. s. podíl zbývajících 361 tis. Kč, který představuje 70%. Tato společnost je v současné době v likvidaci.

Oceňování dlouhodobého finančního majetku

Při pořízení dlouhodobého finančního majetku postupuje společnost podle platných norem, ve kterých je stanoveno oceňování v pořizovacích cenách. V okamžiku pořízení je používáno kalkulačního účtu 043 – pořízení dlouhodobého finančního majetku. Na tento účet by se nasčítávaly jednotlivé náklady na pořízení. Poté by došlo k zápisu na MD účtu příslušného dlouhodobého finančního majetku oproti straně dal účtu 043 – pořízení dlouhodobého finančního majetku.

V případě oceňování dlouhodobého finančního majetku k datu účetní závěrky už společnost porušuje určité právní předpisy a to především některé odstavce ze zákona o účetnictví. Tento zákon v §25 odst. 2 stanoví, že účetní jednotky při oceňování ke konci

rozvahového dne berou v úvahu všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku a jsou jim známy do okamžiku sestavení účetní závěrky, jakož i všechna snížení hodnoty bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření účetního období zisk nebo ztráta. V rozvaze společnosti Soning, je majetková účast ve společnosti S. T. A. vykázána jako bezproblémový dlouhodobý finanční majetek a to v situaci, kdy je společnost S. T. A. v likvidaci. Aby společnost dodržela platné předpisy, měla by zjistit reálnou hodnotu tohoto podílu. Jelikož akcie společnosti S. T. A. nebyly ani nejsou obchodovány na burze cenných papírů, tak zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví podle §27 odst. 4 dovoluje ocenit tento majetek kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce. Rozdíl mezi současnou účetní hodnotou a hodnotou zjištěnou odhadem je účtován v souladu Českým účetním standardem č. 008 - operace s cennými papíry a podíly na vrub, respektive ve prospěch samostatného analytického účtu příslušného finančního majetku souvztažně s účtem 414-Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. Zákon podle §27 odst. 7 zákona o účetnictví umožňuje v případě, kdy není možné zjistit reálnou hodnotu, použít metodu ekvivalence. Použití této metody znamená, že majetková účast je oceněna k rozvahovému dni ve výši drženého podílu na vlastním kapitálu společnosti, která vydala podíly. S ohledem na to, že společnost S.T.A. je v likvidaci a z důvodů dodržení zásady opatrnosti bych společnosti Soning nedoporučoval oceňovat tento majetkový podíl metodou ekvivalence.

Závěr

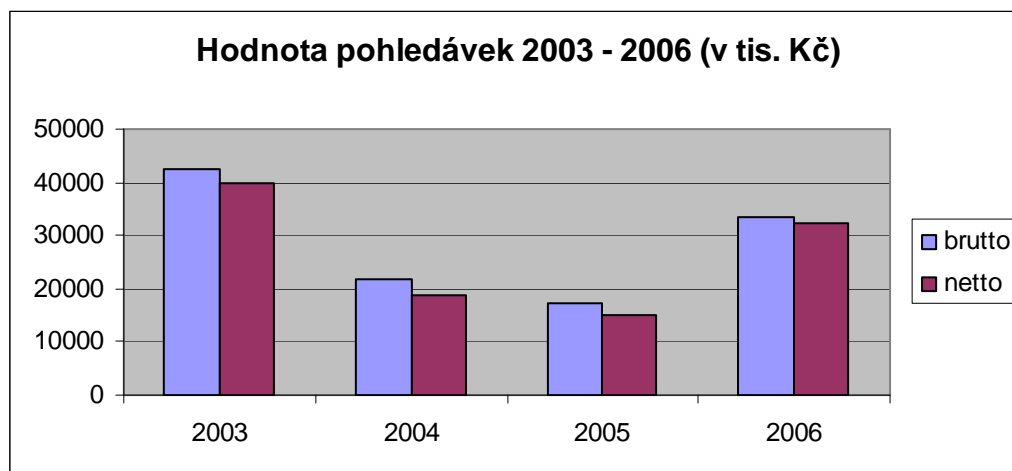
Společnosti bych doporučil zjistit reálnou hodnotu majetkové účasti ve společnosti S.T.A. a to zhotovením kvalifikovaného odhadu nebo posudku znalce. Vzniklý rozdíl vypořádat rozvahově zaúčtováním na výše zmíněné účty. Společnost Soning by pak vykazovala skutečnou hodnotu této majetkové účasti. V současné době je tato hodnota pouze fiktivní. Správným oceněním by se zvýšila vypovídací schopnost účetních výkazů, která je v současné době tímto nesprávným oceněním snížena.

5.4 Pohledávky

V případě akciové společnosti Soning představují pohledávky podstatnou položku oběžných aktiv. V rozvaze společnost vykazuje pouze pohledávky krátkodobé a to pohledávky z obchodních vztahů, které tvoří podstatnou část. Dále to jsou pohledávky vůči státu, kde se především jedná o vrácení daně z přidané hodnoty.

Právě pohledávky představovaly pro společnost určitý problém v letech 2003 a 2004. Při realizaci již zmiňované zakázky na Sazka aréně byla doba splatnosti pohledávek stanovena na 90 dní. Většina závazků společnosti však musela být hrazena do 30 dní nebo ve výjimečných případech do 60 dní. Toto byl také jedním z důvodů extrémní hodnoty pohledávek v roce 2003, kdy byla jejich výše 44, 5 mil. Kč. Vývoj pohledávek v období let 2003 – 2006 znázorňuje následující graf.

Graf č. 4: Hodnota pohledávek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Zdroj: Rozvahy z let 2003, 2004, 2005, 2006

Velkým problémem většiny českých firem jsou neuhrazené pohledávky. Celková suma těchto pohledávek činila k 31.12.2006 7,1 mil. Kč. Společnost tyto pohledávky eviduje a uplatňuje u některých z nich 100% odpis pohledávek podle § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů. Tento odpis lze použít právě jen v zákonem taxativně vyjmenovaných případech, kdy se věřitel již objektivně nemůže domoci úhrady své pohledávky.

Od roku 2005 navíc společnost spolupracuje s firmou specializující se na vymáhání nezaplacených pohledávek. S její pomocí se tak daří určitou část těchto pohledávek proměnit v likvidnější peněžní aktiva. Strukturu pohledávek po lhůtě splatnosti v roce 2005 ukazuje následující tabulka.

Tab. č. 3: Struktura pohledávek po lhůtě splatnosti

lhůta splatnosti	tis. Kč
do 30 dnů	1 326
od 31 do 90 dnů	455
od 91 do 365 dnů	2 536
nad 365 dnů	2 792

Zdroj: Příloha k účetní závěrce 2005

Oceňování pohledávek

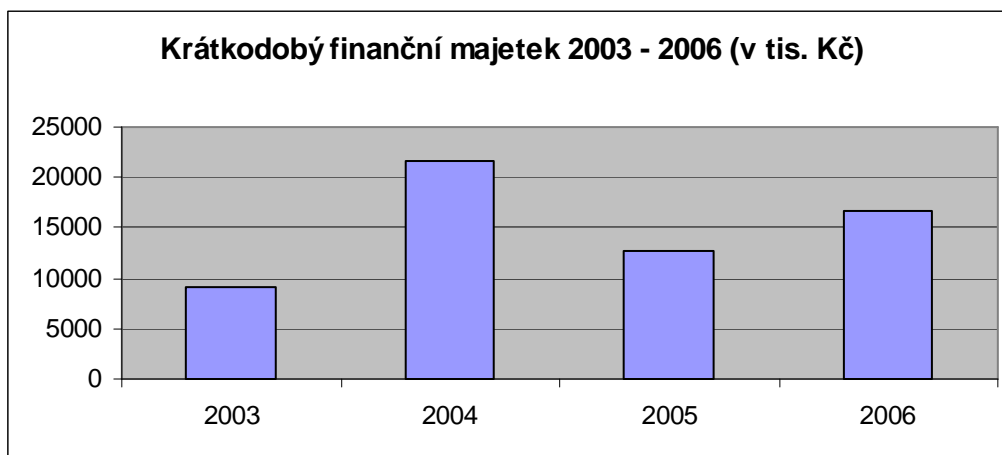
Tato problematika je ve společnosti řešena na základě platných právních norem a tak pohledávky mohou být oceňovány dvěma způsoby. Prvním a to nejčastějším způsobem je ocenění jmenovitou hodnotou a to na základě fakturace prodeje výrobků nebo výkonu služeb. Druhou variantou je ocenění pořizovací cenou, jejíž součástí jsou vedlejší pořizovací náklady. Tato varianta je aplikována pouze při získání pohledávky za úplatu, což je v případě společnosti Soning ojedinělý případ.

Pohledávky po lhůtě splatnosti, které splňují podmínky podle § 24 odst. 2 písm. y) zákona o daních z příjmů zákona o dani z příjmu, lze v průběhu účetního období. Společnost plně využívá této zákonem stanovené možnosti. Dalším postupem, týkající se ocenění pohledávek k datu účetní závěrky, by měla být tvorba opravných položek na pohledávky, u kterých je důvodné podezření o jejich nezaplacení. U pohledávek po lhůtě splatnosti je potřeba zohlednit jejich nejistý budoucí přínos. Opravné položky však společnost Soning netvoří. Zdůvodňuje tento postup efektivním vymáháním pohledávek najatou firmou. Podle zásady opatrnosti by ale společnost měla tyto opravné položky tvořit. Společnost tak nevytvářením opravných položek vykazuje u pohledávek fiktivní část aktiv, o které jsou jisté pochybnosti. Doporučil bych tak, aby se společnost touto problematikou blíže zabývala a neopomíjela v případě pohledávek dodržovat zásadu opatrnosti a věrného zobrazení skutečnosti.

5.5 Krátkodobý finanční majetek

V případě společnosti Soning se v této oblasti jedná o peníze v pokladnách a na bankovních účtech. Změny v objemu krátkodobého finančního majetku ukazuje následující graf.

Graf č. 5: Krátkodobý finanční majetek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Zdroj: Rozvahy z let 2003, 2004, 2005, 2006

Vývoj krátkodobého finančního majetku byl poznamenán následujícími příčinami. Nízká hodnota v roce 2003 byla způsobena především prodloužením doby splatnosti pohledávek oproti neměnným dobám splatnosti závazků. Rok 2004 naopak znamenal opačný postup. Pohledávky s dlouhou dobou splatnosti byly uhrazeny a u nových již byla doba splatnosti stejná jako před rokem 2003. Došlo tak v přeměně části pohledávek zpět na peněžní prostředky. Pokles krátkodobého finančního majetku v roce 2005 byl způsoben vzniklým záporným výsledkem hospodaření. Vytvořený zisk a úhrada některých nezaplacených pohledávek znamenaly v roce 2006 růst krátkodobého finančního majetku.

Oceňování krátkodobého finančního majetku

Zákonné úpravy platné na území České republiky povolují pouze jeden způsob oceňování peněžních prostředků a to konkrétně jmenovitou hodnotou. Pokud by společnost nakupovala krátkodobé cenné papíry, pak by byly oceňovány podle zákona pořizovací cenou obsahující vedlejší pořizovací náklady s nákupem těchto papírů spojených.

Další část práce obsahuje interní údaje ze společnosti Soning a. s., které si společnost nepřeje zveřejnit.

Závěr

Na začátku práce jsem si stanovil cíl týkající se problematiky oceňování v konkrétním podniku. Teoretické poznatky, získané především z platných zákonů a vyhlášek pro tuto problematiku, jsou uvedeny v teoretické části.

V podniku je problematika oceňování řešena podle základních právních předpisů a to k okamžiku pořízení majetku a k okamžiku sestavení účetní závěrky. Oceňování nově pořizovaného majetku je zákonnými normami taxativně vymezeno a tak je tato oblast ve společnosti řešena zcela podle předpisů. Horší je situace v případě, kdy by měl podnik upravovat hodnotu aktiv na základě působení některých vlivů, které hodnotu těchto aktiv snižují. Podnik tak vykazuje u některých položek v účetních výkazech fiktivní hodnotu aktiv, která nesouhlasí se skutečnou hodnotou.

Tento problém se vyskytuje především u položek pohledávek, zásob a dlouhodobého finančního majetku. U části těchto aktiv existuje podezření, že hodnota vedena v účetnictví již není aktuální. U pohledávek tato situace nastává v případě nezaplacení. Podnik by tak měl zohlednit rizikovost pohledávek po lhůtě splatnosti a upravit jejich hodnotu v účetnictví a to i navzdory tomu, že se v některých případech nebude jednat o daňově uznatelný náklad. U zásob se jedná o zastaralé skladové položky, jejichž hodnota se blíží hodnotě kovového odpadu. A v případě dlouhodobého finančního majetku se jedná o majetkový podíl ve společnosti, která je v likvidaci. I v tomto případě by mělo dojít k úpravě účetní hodnoty.

Na druhou stranu společnost vlastní některá aktiva, jejichž hodnota roste. Jedná se především o nemovitosti, které jsou v účetních výkazech vedeny v pořizovacích cenách, ale jejich současná tržní hodnota je vyšší. Platné právní předpisy v České republice však nedovolují přecenit tato aktiva na vyšší hodnotu a to z důvodu dodržení zásady opatrnosti. Rozdíl v tržní a účetní hodnotě tak tvoří tzv. tichou rezervu.

Dalším problémem, na který je zaměřena praktická část je oceňování zásob vlastní výroby v jedné z výrobních divizí. Současný systém zjišťování nákladů vynaložených na realizaci zakázek je značně neprůhledný a zastaralý. Sledované výrobní náklady tak neodpovídají skutečně vynaloženým nákladům a tak dochází k určitému zhoršení vypovídací schopnosti účetních výkazů.

Cílem bylo navrhnout přesnější metodu zjišťování nákladů vynaložených na výrobu. Výsledkem je kalkulační vzorec, pomocí kterého podnik získá přehled o skutečných nákladech vynaložených na realizaci konkrétních zakázek. Kalkulační vzorec tak bude především sloužit pro potřeby výsledných kalkulací, na základě kterých pak podnik může oceňovat výrobky nebo nedokončenou výrobu. Členění nákladů v kalkulačním vzorci je podrobnější, než jaké je sledováno v současném stavu a tak tato úprava umožní podniku rychlejší reakci na změnu některých nákladových položek.

Tím, že použití kalkulačního vzorce umožní přesnější ocenění výrobků a nedokončené výroby, tak dojde i ke zpřesnění vypovídací schopnosti účetních výkazů. V současném stavu jsou výrobky a nedokončená výroba oceňovány nižší hodnotou a výsledkem je přenášení části výnosů do následujícího účetního období. Přesnějším oceňováním, pomocí nově sestaveného kalkulačního vzorce, bude dodržena zásada časové souvislosti, kdy výnosy budou zaúčtovány do správného účetního období.

Práce tak ukazuje určitý návod, jak upravit problematiku oceňování v konkrétním podniku s přihlédnutím ke specifickému druhu výroby a k vykazovaným druhům aktiv. Aplikováním tohoto návodu by podnik zlepšil vypovídací schopnost účetních výkazů, dodržování účetních zásad a to především zásady opatrnosti a věrného zobrazení skutečnosti. Druhotným výsledkem úpravy oceňování zásob vlastní výroby může být i přesnější sledování vynaložených nákladů a také snazší odhad výrobních nákladů u budoucích zakázek.

Seznam grafů, tabulek, příloh a obrázků

Seznam grafů použitých v textu

Graf č. 1: Vývoj zisku v letech 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Graf č. 2: Dlouhodobý nehmotný majetek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Graf č. 3: Dlouhodobý hmotný majetek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Graf č. 4: Hodnota pohledávek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Graf č. 5: Krátkodobý finanční majetek 2003 – 2006 (v tis. Kč)

Seznam tabulek použitých v textu

Tabulka č. 1: Hodnota aktiv v tis. Kč (netto)

Tabulka č. 2: Samostatné movité věci a soubory movitých věcí v roce 2005

Tabulka č. 3: Struktura pohledávek po lhůtě splatnosti

Tabulka č. 4: Stávající kalkulační vzorec divize Kovo

Tabulka č. 5: Navrhovaný kalkulační vzorec pro divizi Kovo

Tabulka č. 6: Nepřímé variabilní náklady divize Kovo v roce 2006

Tabulka č. 7: Stávající kalkulační vzorec v případě konkrétní zakázky

Tabulka č. 8: Aplikace navrhovaného kalkulačního vzorce pro divizi Kovo

Seznam příloh

Příloha č. 1: Část vnitřní účetní směrnice – účtování v cizích měnách

Příloha č. 2: Výkaz spotřeby materiálu na zakázku

Příloha č. 3: Výkaz odpracovaných hodin na zakázku

Příloha č. 4: Kalkulace materiálu Sonit

Příloha č. 5: Rozvaha ve zkráceném rozsahu za roky 2003, 2004, 2005, 2006
sestavená v cenách netto

Příloha č. 6: Výkaz zisků a ztrát ve zkráceném rozsahu sestavený za roky 2003, 2004,
2005, 2006

Příloha č. 7. Skladová karta zásob

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Členění druhů kalkulací

Obrázek č. 2: Struktura kalkulačního vzorce variabilních a fixních nákladů

Použité zdroje a literatura

Literatura

- [1] FIREŠ, B. a ZELENKA, V. *Oceňování aktiv a dluhů v účetnictví*. 2. rozšířené vydání. Praha: Management Press, 1997 ISBN 80-85943-24-7
- [2] HANUŠOVÁ, H. *Vnitropodnikové účetnictví*, MU, 1997, ISBN 80-214-0844-8
- [3] HRADECKÝ, M. a KONEČNÝ, M. *Kalkulace pro podnikatele*. Praha: Prospektrum, 2003, ISBN 80-7175-119-7
- [4] KOVANICOVÁ, D. *Jak porozumět světovým, evropským, českým účetním výkazům*. Praha: Polygon, 2004 ISBN 80-7273-095-9
- [5] KOVANICOVÁ, D., a kol. *Finanční účetnictví - světový koncept*. Praha, Polygon 2003, 4. vydání, ISBN 80-7273090-8
- [6] KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha, Polygon 2006, ISBN 80-7273-130-0
- [7] KOVANICOVÁ, D., KOVANIC, P.: *Poklady skryté v účetnictví*, 1. díl, 5. vyd, Polygon, Praha 1998, ISBN 80-7273-047-9
- [8] KRUPOVÁ, L. a VAŠEK, L. a ČERNÝ, M., *IAS/IFRS – Mezinárodní standardy účetního výkaznictví : principy, metodologie, interpretace*, Praha: VOX, 2005, ISBN 80-86324-44-3
- [9] LANDA, M. *Účetnictví podniku: informační zdroj podnikatelských rozhodnutí*, Praha: Eurolex Bohemia, 2006, ISBN 80-86861-11-2
- [10] LOUŠA, F. *Zásoby: komplexní průvodce účtováním a oceňováním*, 2. vydání, Praha: Grada 2005, ISBN 80-247-1043-9
- [11] MACÍK, K. *Jak kalkulovat podnikové náklady*, Ostrava, Montanex 1998, ISBN 80-85-780-16
- [12] MUNZAR, V a BŘEZINOVÁ, L. *Účetnictví I*, Praha: Institut Svazu účetních, 2006, ISBN: 80-86716-2-9-5
- [13] RYNEŠ, P. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka: průvodce podvojným účetnictvím k 1.1.2006*, Olomouc: ANAG, 2006, ISBN 80-7263-313-9
- [14] ŠEVČÍK, A. a HLAČINA, T. *Analýza finančního systému a oceňování aktiv*. Brno : MU Brno, 2001, ISBN 80-7314-000-4
- [15] VEJDĚLEK, J. *Jak zlepšit podnikové účetnictví*, Praha Grada Publishing 1999, ISBN 80-7169-585-8

Zákony, vyhlášky, standardy a opatření

Český účetní standard pro podnikatele č. 001, Účty a zásady účtování na účtech

Český účetní standard pro podnikatele č. 005, Opravné položky

Český účetní standard pro podnikatele č. 008, Operace s cennými papíry a podíly

Český účetní standard pro podnikatele č. 015, Zásoby

Vyhláška č.500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje

Vzorová účtová osnova - III. Vzorová účtová osnova „Delfín 2005“, [cit. 2006-11-12].

<http://business.center.cz/business/finance/ucetnictvi/uctova_osnova/cast3.asp>

BÁRTOVÁ, D. Účtování zásob, [cit. 2006-11-19]

<<http://zcu.juristic.cz/plzen/kfp/FAU0405.rtf>>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady, [cit. 2007-01-23] <[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22003D0176:CS:HTML)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22003D0176:CS:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22003D0176:CS:HTML)>

ŠILHAN, J. Oceňování v účetnictví a jeho problematika v návaznosti na hospodaření podniku v podmínkách České republiky, [cit. 2007-01-25]

<<http://www.fce.vutbr.cz/veda/dk2003texty/pdf/7-1/np/silhan.pdf>>

KOVANICOVÁ, D. Účetní závěrka podle IFRS se zaměřením na majetek, [cit. 2007-01-25]

<http://www.bilance.cz/Publikace%5Cucetzav_recenze.htm>